

رومان

سى
رۇژى
كۆتايى
فېرناندو پېسەوا

ۋىلايەت

ئەنتونىۋى تاپوۋكى

ۋەركىرانى عەتا محەمەد

سى رۇڭى كۈتايى فېرناندۇ پېسەوا

۹/۷۰

سى رۆژى كۆتايى فيرناندو پيسهوا

۹/۷

ئەندېشە بۇ چاپ و بلاگىرئەۋە

ئەنتونىۋ تابوكى

ۋەرگېرانى عەتا محەمەد

ناوەندی روژنبیری و هونەری ئەندیشه
بەرپۆڵە بەری چاپ و بڵاوکردنەوە: دانا مەلا حەسەن
بەرپۆڵە بەری هونەری: باسەرە سام

ئەندیشه بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە

ناوی کتێب: وێنە: سێ پۆڤی کۆتایی فێرناندۆ پێسەوا
ناوی نووسەر: ئەنتۆنیۆ تابوکی
وەرگێڕانی لە عەرەبییەوه: عەتا محەمەد
بابەت: پۆمان
تۆبەتی چاپ: یەکەم ۲۰۱۴
چاپخانه: رجایی / تاران
تیراژ: (۱۰۰۰) دانە
نرخ: (۴۰۰۰) دینار
ژمارە سپاردن: لە بەرپۆڵە بەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارە (۱۵۴۴) ی سالی (۲۰۱۴) ی پێدراوه.

ISBN: 978-1-63068-979-7

ئەم کتێبە لەم سەرچاوەیەوه کراوه بە کوردی
هەژیان: آیام فرناندو بیسووا الثلاثة الأخيرة
أنطونیو تابوکی، ترجمة: أسکندر حبش، ۱۹۹۷

ناوەندی روژنبیری و هونەری ئەندیشه/ ئەندیشه بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە
سلیمانی- شەقامی مەولەوی- تەلاری سیروانی نوێ- نەۆمی چوارەم
www.endeshe.org ● andesha.library@yahoo.com
<http://www.facebook.com/Andeshacenter>
07501026400

پېړست

- پېښه کی ۹
- ۲۸ ی تشرینی دووهم ۱۹۳۵ ۱۵
- ژیانم له خوم بهیتر بو ۱۷
- کاتی تارماییه کان ۲۴
- تهنہ باسم له و زهमे نه کردووه به سهرده چیت ۲۸
- ۲۹ ی تشرینی دووهمی ۱۹۳۵ ۳۳
- له دووری چہند کیلومہ تریک له لیشبونه ۳۵
- ره چہ ته ی پو بیانی عہرہ قکردو ۴۰
- ۳۰ ی تشرینی دووهمی ۱۹۳۵ ۵۳
- منیش مردنم بیرچوہوہ ۵۵
- ئو کہ سانه ی له م کتیبہ دا دہر دہ کہون: ۶۳
- * فیرناندو پیسہوا ۶۵
- * ئه لفارو دو کامپوس ۷۱
- * ئه لبرتو کایرو ۷۲
- * ریکاردو پریس ۷۳
- * بیرناردو سواریس ۷۴
- * ئه نتونیو مورا ۷۵
- * نووسہر ۷۶
- * وینہ کیش ۷۹

پیشہ کی لہ بہر گرتنہ وہی کتیب

(...خوای گہورہ رەحمیان پی بکات، کە ی ئین بە تریق،
ئین ناعمە، ئین قەررە (...) و ئین ئەملوقە فە ع
وہ ک ئەرستۆ بوون؟ کە ی خالید (کوری یەزید کوری معاویە)
وہ ک ئەفلاتون بوو؟)
جاحظ- کتاب الحيوان

پیش ھەر شتیک دەبیت ئەو تکایە بکەم، ئەگەر پیسەوا بە
باشی ناناسیت، ئەوا باشترە ئەم پۆمانە نەخوینیتەوہ . چونکە ھیچ
جوانییەکی نابیت لەلات و ئەوہی ئەم پۆمانە دەیلێت، بەشیکی
دەکەوێتە دەرەوہی خۆیەوہ، کە ژیانێ فیرناندۆ پیسەوا خۆی و
کەسایەتیە دروستکراوہ کانییەتی . ئاشنایتیش بە تابوکی، تا
پادەیەک بایەخی خۆی ھەیە . کە من کاتیک لە ۲۰۱۳ دا گۆشە یەکم
لە رەخنە ی چاودێر ھەبوو، لە ژێر ناوی (یادی پیاویک، کە ۷۲
سیبەری ھەبوو) ھەولمدا بوو کەمیک لەبارە ی ئەفسانە ی پیسەواوہ
بدویم . ھەرچۆن لە بەشیکی کتیبی (پەراوێزنووسان) یشدا لەبارە ی
ئەنتۆنیۆ تابوکییەوہ نووسیومە .

ئهمه يه کهم چاره هه ولې وهرگيږاني کتيبيک بدهم، نه ویش
 هم پږمانه بچوکهي نه ننوښو تابوکي پږماننوسى ئيتالييه. با
 نه وړايه فهراموش نه کهين، که پي وايه وهرگيږان بريتيه له
 نوسينه وهى دهقيک به زمانىکى تر، ياخود له زمانىکى تر دا.
 به لام وهرگيږان بريتي نيه له کوپى کردنى دهقيک له زمانىکى
 تر دا، ياخود له بهرگرته وهى دهقيک به زمانىکى تر. له بهر نه وهى
 هر زمانىک تايه تمه ندى خوى هيه چ له ئاستى دهنگ، چ له
 ئاستى مانا و پږمانيشدا. هربويه نه و تهيهى جاحظ (۱۵۹-
 ۲۵۵ى کوچى) م هيناو ته وه، که له و سهرده مه دا باسى کارى نه و
 وهرگيږانه دهکات، که راسته وخو له يونانى و هيندى و فارسىيه وه
 نه دهب و فلهسهفه و زانستى نه و سهرده مه يان وهرگيږاوه ته سهر
 زمانى عهره بى و دهپرسيت: کهى وهک نه سله که وان؟ ليږده دا نه و
 چيروکهى بږرخيسم ديته وه ياد (گه پانى ئيبن پوشد)، که باس له وه
 دهکات کاتيک ئيبن پوشد به شى يانزه له کتيبي (تهافت التهافت)
 له دږى کتيبه کهى غه زالى (تهافت الفلاسفة) ده نووسيت، به وپييهى
 يونانى و سريانى نازانيت، له ريگاي (وهرگيږانى وهرگيږانيکه وه)
 بهر هه ردو وشهى (تراژيډيا و کوميډيا) ده که ویت، که له زمانى
 عهره بيدا نين، چونکه په يوه نديان به هونه ريکه وه هيه، که
 شانويه و نه م هونه رهش له کولتورى عهره بى و ئيسلاميدا نيه.
 دياره زوريک له چيروکه کانى بږرخيس به که لکى گيږانه وه نايه ن و
 باشتهر خوينه ر خوى هه ولې خویندنه وهى نه م چيروکه بدات. ئيبن
 پوشد له و چيروکه دا تووشى نه و وشانه دهيت، که له زمانه کهى
 خويدا به رانبه ريان نيه (به وپييهى هونه رى شانؤ بوونى نيه)
 هربويه دهيت به رانبه ريان بو دابنيت. که نه م يه کيکه له
 گرفته کانى وهرگيږان. گرفتى دووهم گواستنه وهى ماناي ده که يه

بۇ زامانىكى تر.

من لیرەدا ھەستەدەكەم زیاتر ھەولمداو دەقەكە بگویمەو ھە بۆ کوردی، نەو ھەك سەرلەنوی نووسینەو ھە ئەم پۆمانە بە کوردی. چونکە من ھەك نووسەرێکی تری دەقەكە (ئەگەر ئەم گوزارشتە گونجاو بێت بۆ ھەرگیز) جگە لە زیادکردنی ھەندیک پەراویز، ھەولم نەداو لە سنووری دەقەكە دەرچم و ھەك نووسەرەو ھەیکە تری دەقەكە، ئەو شتانە بنووسمەو، کە لە ئەندیشەمدان، ئەگەر ھاتوو من ئەم پۆمانەم بنووسایە یاخود بنووسایەتەو.

ئەم پۆمانە، سالی ۱۹۹۴ ھەرگیزانە فەرەنسییەكە لە خانە لۆسوی فەرەنسا، پێش ئیتالییەكە بۆلۆدەکریتەو و منیش ھەولمدا لەسەر ئەو ھەرگیزانە ئەسكەندەر حەبەش ھەری بگێرم بۆ کوردی، کە لە فەرەنسییەو کردویەتی و سالی ۱۹۹۷ بۆلۆی کردۆتەو و ۷۶ لاپەرە، نەو ھەك لەسەر ئەو چاپە ۲۰۱۳، کە ۱۲۶ لاپەرە، بەو ھە لەم چاپەیاندا، حەبەش پێشەکییەکی درێژی ۵۰ لاپەرەیی بۆ کتیبەكە زیادکردوو و من ئەم نوسخەیانم دەستەكەوتوو.

ھەر کتیبێك چیرۆکی خۆی ھە، منیش دەمەوێت چیرۆکی خۆم لەگەڵ ئەم کتیبەدا بگێرمەو، کە سەرئەنجام ناچاربووم لە زامانی سییەمەو ھەولبەدەم بیکەم بە کوردی. ئەگەرچی من دەزانم قسە لە ھەرگیزان دەکریت لە زامانی یەكەمەو. بەلام من نە زامانی یەكەمی ئەم پۆمانە دەزانم، نە زامانی دووھەمی، دەشمویست خوینەرانیك لەگەڵمدا ئەم پۆمانە بچوکە بخوینەو. بەلام متمانە بوون بە ھەرگیزێکی ھەك ئەسكەندەر حەبەش (کە

دواتر تووشی گومان بووم)، پالنه ريک بوو بوئوه وې جورئتي
 کاريکي وا بکه م، (پاشان پالنه ريکي تر ئه وه بوو شوان ئه حمه دي
 هاوړيم، که ئاشنايه تيبه کي زوري له گهل دنياي پيسه وادا هه يه،
 ئاماده يي خوې دهر بېري کوومه کم بکات و به دهقه که دا بجيته وه، که
 هه رواشي کرد). چاپيکي دیکه ي ئه م پږمانه، که له بهرده ستمدا
 بووبيت، ئيسپانييه که ي بوو، که من ته نها يه ک وشه له و زمانه
 نازانم. له گهل ئه وه شدا هه ردو نوسخه که م دانا و له هه نديک
 لايه نه وه به راوردم کردن. بينيم له ئيسپانييه که دا، فه سله کان
 ته نها ژماره يان هه يه و وه ک نوسخه که ي ئه سکه ندر حه به ش
 ناو نيشانيان نيبه. که به لاي منه وه کاره که ي حه به ش جوانتره. پاشان
 حه به ش هه ستاوه به زيادکردني به شيک، که ژياننامه ي تابوکی و
 ئه و که سانه ي به کورتي نووسيوه ته وه، که له م پږمانه دا ناويان
 هاتووه، ئه مه ش له ئيسپانييه که دا نه بوو. منيش له م به شدا زور
 په يوه ست نه بووم به دهقه که ي ئه سکه ندر حه به ش وه و خو م
 هه نديک زياتر له وه ي ئه م نووسيوه تا زياتر کوومه کي خوينه ر
 بکات. پاشان له لايه ني نه خشه سازيبه وه، حه به ش سكيچه کاني
 (خوليو پومار) ي له م کتيبه دا داناوه، که له ئيسپانييه که دا نيبه و
 من به لامه وه جوان بوون.

شتيک که حه زده که م باسي بکه م ئه وه يه، له سې ديږدا گرفتم
 له تيگه شتنيان هه بوو، ناچار ناو نيشاني ئه سکه ندر حه به شم
 دوزيبه وه و ئه وه م پيوت، ئه ويش به چنه د وشه يه ک وه لامې
 دامه وه، که بوې بنيړم. ئه وه بوو به نامه يه کي کورت بو م نارد
 و ئيدي وه لامې نه بوو. ناچار من له سهر نوسخه ئيسپانييه که
 (که يه ک وشه ي لي نازانم) به دواياندا گه پام و دوزيمنه وه.
 يه کيک له و شته سه يرانه ئه و فه سله يه به ناوي (ره چته ي

پۆببانی عەرەقکردوو) وەوێه. لە عەرەببیه کەدا ناوی (رەچەتە ی کەرکە دەنی عەرەقکردوو) ه. بەلام من هەرچەند دەمخویندەو ه هیچ ئاماژە یەکم نە دەبینی بۆ گوشتی کەرکە دەن، بەلکو باسی خواردنی ئاژەلە توێکلدارەکانی دەکرد. منیش بۆ حەبەشم نووسی بوو، ئایا ئاژەلێکی دەریایی هەیه بەناوی کەرکە دەنەو؟ بەلام ئەو وەلامی نەدامەو و خوێشم چەند گەپام شتیکی وام نەبینی. ناچار لەو فەسلەدا، بە زمانیکدا دەگەپام کە هیچی لی نازانم و ئیسپانییە، تا ئەو وشە یەم دۆزییەو و لەریگای فەرھەنگ و گوگلەو زانیم مەبەستی پۆبیانە، چونکە لەگەڵ وشە کەدا وینە ی پۆبیانی دەھینا و ئەمەش لەگەڵ رەچەتە ی خواردنە کەدا دەگونجا. ئەمەش تووشی گومانی کردم. بەلام ئەمە کاتیکی بوو کە من کارەکەم تەواو کردبوو.

سالانیکی پێش مەرگی تابوکی، من ئەم پۆمانەم خویندبوو، پۆژی دوا ی ئەوێ لە ۲۵ ی ئازاری ۲۰۱۲ مرد، خوێخۆ من ئەم پۆمانەیم بۆ جاری دوو دەم خویندەو، چونکە تەنھا شت بوو لە دەستم دەھات بۆ مردنە کە ی. خوێشەویستی من بۆ پۆمانەکانی تابوکی، دەگەریتەو بۆ سەرسامیم بە پێسەوا و تابوکییش بە یەکیکی لە پێسەوا مەزنەکان دادەنریت لە جیھاندا. پاشان ئەو کورت نووسی یە لەم پۆمانەدا هەیه، مایە ی سەرسامیم و لەو باوەرەدام کورت ترین پۆمان بیّت، تا ئیستا خویندبیتمەو. ئەم پۆمانە کورتە و نامەوێت هیچی لەبارەو بلیم، چونکە ئەوکاتە پاساوی خویندەوێ کەم دەبیتمەو. بەلام دەمەوێت دوو تیبینی بدم: یەکە میان ئەوێ کە باشتەر ئەگەر خوینەر ئاشنا یەتی لەگەڵ دنیای پێسەوا و تابوکیدانیه، ئەوا بچیت دوا یین

بەش بخوينتەو، كە پەيوەندى بە ژياننامەى ئەو كەسانەو
 ھەيە، كە لە كتيبەكەدا ناويان ھاتووە، دواى ئەو بگەرپتەو
 سەر خويندەو ەى رۆمانەكە.

دووم تيبينى پەيوەندى بەووە نىيە، كە رستەكان بۆچى
 ئەوئەندە فاريزەى تىادا بەكارھيئراو، چونكە لە ۋەرگيرانەكەى
 ھەبەش و ئيسپانييەكەشدا وايە و منيش تا بۆم كراو پەيوەست
 بووم پيەو، بەلكو دەمويست لەبارەى ئەووە تيبينى بدم،
 كە زۆربەى رستەى ناو رۆمانەكە پەيوەنديان بە ژيانى پيسهوا
 و كەسايەتتەكانى و دنيای نووسين و بيركردنەو ەيانەو ھەيە
 و خوينەر دەبیت لە پاشخانى ئەو رستە و زاراو و ناوانە لە
 دنيای پيسهوا ەا ئاگادار بیت. چونكە تينەگەشتن لەوانە، ۋا دەكات
 خوينەر تەواو لەدەقەكە تينەگات. ئەگەرچى من ھەولمداو
 ھەنديكيان لە پەراويزدا پوون بكەمەو، بەلام ھيشتا ھەنديك ناو
 ماون، كە خوينەر دەبیت بۆخۆى بەدواياندا بگەرپت، تا بتوانيت
 لە رۆمانەكە باشتەر تيبگات.

۲۸ تشرینی دووهمی ۱۹۳۵

ژیانم له خۆم به هیژتر بوو

وتی: یه که مجار ده بیټ پيشم بتاشم، چه زناکه م به پيشیکی سی
پوژ هاتوووه بچم بو نه خوشخانه، تکتان لی ده که ماناسیسی
سهرتاشم بو بانگ بکه ن، ئه و له سه ره تای شه قامه که ده ژی.
ده رگاوانه که وتی: به لام به پیز پیسه واکتمان نییه، ته کسییه که
گه شتوو، هه روه ها هاورپیکانیشت ئه وهنده نابیت گه شتون و له
به رده رگای باله خانه که چاوه پروانتن.

ئه وه گرنگ نییه، ئیمه هه میشه کاتمان هه یه. وه لامی دایه وه.
له سه ر ئه و کورسییه بچوکه دانیشت، که هه میشه ماناسیس
له سه ری پیشی بو ده تاشی، دهستی به خویندنه وهی شیعره کانی
سا- کارنییرو کرد.

ئاغای ماناسیس خوی کرد به ژووردا و سللوی لی کرد: ئیوارهت
باش ئاغای پیسه واکتمان و پیمان وتم تو باش نیت، ئاواته خوازم شتیکی
مه ترسیدار نه بیټ.

خاولیه کی له ملی ئالاند و دهستی به سابون لیدانی پیشی کرد.

۱ له پاریس ده ژیا و پیسه واکتمان ده بیټ پیتی و له پیکای ئه ویشه وه پیزای
شیعری پيشرو ده ناسیت. خوی ده کوژیت و ئه مهش کاریگه ریه کی زوری ده بیټ له سه ر پیسه واکتمان و
گۆشه گیربوونی بو ماوهی بیست سال تا مردنی. (و.ک)

پیسه‌وا وتی ئاغای ماناسیس شتیکم بۆ باس بکه، تو زور ورده چیرۆکی گرنګ ده‌زانیت، چونکه له سهرتاشخانه‌کەت چاوت به زور کهس ده‌که‌ویت، شتیکم بۆ باس بکه.

پیسه‌وا قاتیکی توخی له‌به‌رکرد، که به‌و دواایانه به‌ دوورینی دابوو، بۆینباخیکی (پاپیون) ی به‌ست و چاویلکه‌کە ی له‌ چاو کرد. کهش و هه‌وا سارد نه‌بوو، به‌لام له‌ ده‌ره‌وه باران ده‌باری، له‌به‌رئوه بارانپۆشه زه‌رده‌کە ی له‌به‌رکرد، پاندان و ده‌فته‌ری تیبینیه‌کانی هه‌لگرت و له‌ قادرمه‌کان چوو خواره‌وه.

له‌ ناوه‌راستی قادرمه‌کاندا، فرانشیسکو گوڤیا و ئه‌رماندو تیکسیرای هاوړپی بینی. ئه‌وان نیگه‌ران دیاربوون و هه‌ریه‌که‌شیان، چه‌تره‌کە ی خو ی به‌ ده‌سته‌وه بوو، که ئاویان لی ده‌چوړا. له‌گه‌لت دین. هه‌ردووکیان پیکه‌وه وایان وت.

پیسه‌وا زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی کرد، زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی بی ئاگایانه ی کرد. سه‌رله‌نو ئی له‌لای راستیدا هه‌ستی به‌ ئازاریکی زور کرد. ئه‌مه‌ش پی لی‌ده‌گرت خو ش په‌فته‌رییت. هه‌ردوو هاوړپیکە ی ده‌ستیان دایه‌ تا له‌ دابه‌زیندا یارمه‌تی بده‌ن. به‌لام ئه‌و په‌تی کردنه‌وه و ده‌ستی به‌ محاجه‌ره‌که‌وه گرت. له‌ به‌رده‌رگای باله‌خانه‌که، ئاغای مواتینه‌و دو ئه‌لمییدای خاوه‌نکاره‌کە ی بینی، که له‌گه‌ل شوڤیره‌که قسه‌ی ده‌کرد.

ئاغای پیسه‌وا منیش دیم. ئاغای مواتینه‌و دو ئه‌لمییدا به‌ په‌رۆشییه‌وه وای وت. واچاکه منیش بیم، ناتوانم لی‌گه‌پریم ئاوا برۆیت.

ئاغای مواتینه‌و دو ئه‌لمییدا خوت ناره‌حه‌ت مه‌که، پیسه‌وا به‌

هێواشی وای وت، دوو هاوپیکهه له گههه له دین، خۆت زهحمهت مه ده. به لام به ئاغای مواتینهو دو ئهلمییداوه وا دیار بوو برپاری خۆی دابیت، هه ربۆیه ده رگای ئۆتۆمبیله کهی بۆ کردهوه، پیسهوا له پیشهوه به تهنیشت شو فییره کهوه دانیشت، له کاتی کهدا سی هاوپیکهه چوونه دواوه.

ئۆتۆمبیله که به بهردهم کلێسای (ئێستریلا) دا پۆیشت، پیسهواش له جامه کهوه ماوه یهکی زۆر سهیری گومه زه کهی کرد. کلێساکه، به گومه زه مه زنه بارۆکی^۲ و دهروازه رازاوه که یهوه، کلێسایه کی جوان بوو. له و باخه دا - که له بهردهم کلێساکه دایه - پیش چهند سالی که له مه و بهر، ئا لی ره دا ژوانی له گهه ئۆفیلیا کویروزی تاقه خۆشه و یستییه گه ره کهی ده به ست و له سه ر کورسیی باخی (ئێستریلا) ماچی شه رمانه و به لینی فه رمیان ده گۆرپییه وه، که تا ئه به د یه کترییان خۆش بوو ییت.

به لام ژیانم له خۆم و خۆشه و یستییه که شم به هیژتر بوو، پیسهوا له ژیر لی وه وه وای وت. بمه خشه ئۆفیلیا، ده بوو بنووسم، هیچی ترم له سه ر نه بوو جگه له وهی بنووسم، نه مه ده توانی هیچیتر بکه م. ئیستاش هه موو شتی که ته واو بووه.

ته کسییه که به بهردهم په رله ماندا تی په ری، پاشان هیواش خۆی کرد به (ئه لکال سداد دو کو مبرو) دا. سالانی کهی زۆر بهر له ئیستا له م ناوچه یه ژیا بوو، ژووری کهی به کری گرت بوو. خاوه نه کهی ژنی که بوو به ناوی دونا ماریا داس فیرتو دیس. باش له بیریه تی،

۳ بارۆک: بۆ یه که مجار ئه م زاراوه یه له سه دهی ۱۷ دا به ده رکه وت، ئه ویش له پی شه ی زه رنکه ری دا. دوا ی ئه وه به هه موو کاری کهی هونه ری ده و ترا که نامۆ و پر له زه خره فه بی ت. ئه م شیوازه به مه زنی و ورده کاری ده ناسر یته وه، وه ک کۆشکی قی ر سای له فه ره نسا. (و.ک)

خانمېك بوو له تهمه نې شهست ساليډا، سنگيكي شوړه وه بووي هه بوو، قژيكي به پهنكي زهره بويه كراوېش، هه موو ئيواره يه ك ئه مي بانگ ده كړد تا بچيت و ليكوري گيلاسې له لا بخواته وه و له دانيشتنه پوځانيه كانيدا به شدار بيت، كه په يوه ندي به ميړده مردووه كه يه وه، مارشال بيرييرا، ده كړد و له گه ليډا ده كه و ته گفتوگوي دريژ له باره ي جهنگه كانې ئه فريقا و تهنانه ت نرخی بيه ريشه وه. پاشان له گه ل پيسه وادا، يه كي پيكيكي بچوكيان له جينجيهاهاه، ده خوارده وه و خوشاوي گيلاسيان ده خواردو پيسهوا به وتني شهوت شاد دونا مارياس داس فيرتوديس، خه ويكي خوش بوټان، پوخسه تي لي ده خواست و ده گه پايه وه بو ژورده كه ي خوي. له و ئيوارانه دا په يوه ندي به (بيرناندو سواريس) هوه ده كړد. (كتيبي ناارامي) بو دهنوسي. دهمه و به يانيان هه لده ستا تا پووناكييه گوراوه كانې سهر ليشبون و تونه كانې ببينيټ، ئه وه شي له ياداشته ده فته ريكا تومار ده كړد، كه به رگيكي چه رمي هه بوو، دايكي له ئه فريقاي باشووره وه بوي ناردبوو.

كاتيک گه شتنه شه قامي (لوز سوريانو)، پوليسيک پايگرتن. پوليسه كه وتي مه حاله تيپه پڼ، شه قامه كه به خو پيشاندانيكي نيشتماني گيراوه، له وي هه را و زه نايه، ئه مړو، له شاره كه دا جه ژنه.

ئاغاي مواتينه و خوي به سهر ده رگا كه دا چه مانده وه. به متمانه و جدييه ته وه وتي: من دكتور مواتينه و دو ئه لمييدام، ده بي بچين بو نه خوشخانه ي قه شه لويسي فهره نسي، نه خوشيكمان پييه. پوليسه كه كلاوه كه ي به رزكرده وه و سهر ي خوراند. وتي:

گوئی بگرن بەرپۆزینە، رپگە دەدەم رپرەوتان کەمیک بگۆپن،
رپگاکەش ئاراستەکە ی پپچەوانە یە، بەلام لەم حالەتەدا، دەتوانن
برۆن، پپچ بکەنەو بە لای راستدا، پاشان یەکەوراست پرووبکەنە
لای چەپ، ئیدی خۆتان لە شەقامی (بایرۆ ئەلتۆ) دەبیننەو.
پپسەوا پپکەنی، چونکە پۆلیسەکە ی ناسییەو. ناوی کۆیلەو
باشیکۆ بوو، یەکیک لە هاوشیۆ دەگمەنەکانی خۆی بوو، ئەو
کەسیک بوو تەنھا جاریک نەبیّت، ئیدی شیعی نەنوسییو،
ئەو ی نووسیشی تەمومژاوی و پروانیناوی و خاوەن شیوازیکی
گوتیی^۱ نوئی بوو. کۆیلەو باشیکۆ لیڤرە چی دەکات، کە خۆی لە
بەرگی پۆلیسدا گۆریو؟

لەوانە یە مامۆستا^۲ بۆ ئەمی ناردبیّت تا ئەو رپگایە ی بۆ
بکاتەو، کە دەبیّت بیگریّتە بەر. پپسەوا دەستی بەرز کردەو و
بە هیما یەکی نەینی، ئاماژە یەکی بۆ کرد. کۆیلەو باشیکۆش لەلای
خۆیەو بە هیما یەکی نەینی، ئاماژە ی بۆ کردەو، ئۆتۆمبیلە کە لە
یەکەم شەقام بەلای راستدا پۆیشت.

لە پرسگە ی نەخۆشخانە کە، سستەریکی لی بوو باویشکی دەدا،
ئاغای مواتینەو دو ئەلمییدا قسە ی لەگەل کرد، داوای پزیشکی

۵ پروانیناوی- پروئیەوی: ئەو رپبازە شیعی یە کە شاعیرەکانی توانای پۆچوون بە نادیار و
پەنھانەکانیاندا هە یەو رامبۆ یەکیکە لە شاعیرە دیارەکانی ئەم رپبازە. (و.ک)

۶ ئەو جوۆرە هونەرە یە لە سەدە ی دوانزەو سەریهەلداو دەگەرپۆتەو بۆ خێلە گوتییە
ئەلمانییەکان، کە لە سەدە ی پینجدا ئیتالیا یان داگیرکرد، وەک هونەرپۆکی بەربەری سەیر
دەکری، چونکە دەگەرپۆتەو بۆ ئەو نەتەوانە ی بەها پۆمانییەکانیان تیکشکاندو ئەم
هونەرەش پە یو سستیەکی زۆری بە چیرۆکە ترسناکەکانەو هە یە. (و.ک)

۷ پپدەچپت مەبەستی ئەلبەرتۆ کایرۆ بیّت، وەک دواتر دەبینن. (و.ک)

نیشک گری کردو وتی حاله ته که په له یه .

پيسهوا له سهر قه نه فیه یهک تاکیه که دانیشته و دهستی به
خه ون بینین کرد. به شیک له مندالیی خوی ده بیني، دهنگی
دیونیزیای داپیره ی ده بیست، که له په ناگایهک مرد. نهنگی
پییدهوت فیرناندو تو وهک من ده بیت، چونکه خوین نابیت به ئاو،
به دریژیی ژیا نته هاوه لیت ده که م، چونکه ژیا ن شیتیتیه و توش
ده زانیت چو ن به شیتیتیه بژیت .

وهره له گه لم، پزیشکه که وای وت و قولی گرت تا هلی
بستینیت .

هاوه للی کرد بو ژووریک، چه رپایه کی بچوکی تیا بوو، بونی
دیتولی لیده هات .

پزیشکه که فه رمانی پی کرد: جله کانت دابکه نه .
پيسهوا جله کانی داکه ند .

پزیشکه که فه رمانی پی کرد: راکشی .
پيسهوا راکشا .

پزیشکه که دهستی به پشکیني کرد، دهستی له له شی ده دا،
گه شته شوینی جگه ری، پيسهوا نالاندی .

پزیشکه که لی پرسى: له که یه وه هه ست به ئازار ده که یت؟
پيسهوا وه لآمی دایه وه: له پاش نیوه پوی ئه مړوه .

پزیشکه که لی پرسى: هه ست به چی ده کرد؟
پيسهوا وه لآمی دایه وه: ئازاری زور، سه وزاو یکیشم هه له ینایه وه .

پزیشکه که سسته ره که ی بانگ کردو پییوت نه خوشه که له
ژووری ژماره ۴ دابنیت. دواى ئه وه فایله که ی هه لگرت و له کارتی
نه خوشیه که ی نووسی: نه خوشی جگه ر .

پيسهوا خوا حافیزی له هاوړیکانی کرد، ئاغای مو اتینه و دو

ئەلمىيدا ئارەزوى دەکرد بمىنىتەو، بەلام پىسەوا بە مېرەو
بەپىي کرد و بەپەلە دوو ھاوپىكەى ترىشى لە ئامىزگرت.
وتى: ھاوپى ئازىزەكانم ئەمشەو لىم گەپىن، لەوانەيە سبەينى،
كەسىك بىت سەردانىم بكات، دوو سبەى يەكتەر دەبينىنەو.

ژوورەكە، كونجىكى سادە بوو، چەراپايەكى ئاسن و دۆلابىكى
سپى و مىزىكى بچوكى تىابوو.

پىسەوا لەسەر چەراپاكە دانىشت، گلۆپى سەر كۆمەديەكەى
داگىرساند، سەرى خستە سەر سەرىنەكە و دەستى بەلاى پاستيدا
هینا. خوشبەختانە، ئازارەكە كەمتر ببوو. سستەرەكە پەرداخىك
ئاو و دەنكە حەبىكى بو هینا، پاشان وتى: بمبورو، دەبىت
دەرزىيەكت لى بدەم، پزىشكەكە فەرمانى ئەوەى داو.

پىسەوا داواى قومىك (لۆدانۆم)ى کرد، ئەوەش خەولخەرىك
بوو، لەسەر بەكارهينانى راھاتبوو، كاتىك - بەو سىفەتەى بىرناردۆ
سوارىس بوو و نەيدەتوانى بخەوئىت. سستەرەكە بوى هینا و
پىسەواش خواردىيەو.

ناوم كاتارىنايە، سستەرەكە واى وت، ئەگەر پىويستت پىم بوو
زەنگم بو لىبە، دەستبەجى دىم.

کاتې تارماييه کان

پېسهوا پرسې: سه عات چه نده؟

نزيكه ي نيوه شه وه، ئه لفارو دو كامپوس وه لامې دايه وه، ئه مه باشتري كاته بو بينينت، ئه مه كاتې تارماييه كانه.

پېسهوا پرسې: بوچې هاتوويت؟

ئه لفارو دو كامپوس وه لامې دايه وه: هه نديك شت هيه له باره يه وه بدويين، چونكه ئه گهر تو كوچې دوايت كرد، ئه وا من دواي تو ناژيم، منيش له گه لندا كوچې دوايې ده كه م، ئيدي پيش ئه وه ي پوچينه ناو تاريكييه وه، هه نديك شتمان هيه له باره يه وه بدويين.

پېسهوا پشتې به سهرينه كه يه وه دا، قوميك ئاوي خوارده وه و

پرسې: ئه ي تو چيت كردوه؟

نازيم، ئه لفارو دو كامپوس وه لامې دايه وه، -به خوشحالييه وه ده بينم به ئه نديار بانگم ناكه يت و به پريزيشه وه قسه م له گه ل ناكه يت و بي هيچ زور له خوكردنيك هه لسوكه وتم له گه ل ده كه يت. ئه ي چون، پېسهوا وه لامې دايه وه، تو هاتيه ژيانمه وه، بوويته ئه لته رناتيفي من، هو كاريش بوويت بو كوتايې هي ناني په يوه ندييه كه م له گه ل ئوفيليا.

ئه وه م له بهر خاتري تو كرد، ئه لفارو دو كامپوس دريژه ي پيدا،

چونكى ئەو كچە گەنجە سەربەدەرە، بۇ پياۋىك نە دەگونجا لە تەمەنى تۆدا. ھاوسەرگىرىيەكەتان سەركەوتوو نەدەبوو. پاشان، تۆ دەزانىت ھەموو ئەو نامەى خۆشەويستىيانەى بۆت نووسى، قسەى قۆر بوون. لەو باوەرەدام ھەموو نامە دلدارىيەكان بى مانان، لە كۆتايىدا، لە سەخافەت پزگارم كردىت. ھىوادارم لەپاى ئەو سوپاسم بكەيت.

پىسەوا بە پرتەوبۆلەيەكەوۋە وتى: خۆشمدەويست.
ئەو خۆشەويستىيەكى بى مانايە، ئەلفارۆ دو كامپۇس وەلامى دايەو.

بەلى، لەوانەيە وا بىت، بە دلنىيايەوۋە، پىسەوا وەلامى دايەو، ئەى تۆ؟

كامپۇس وتى: من؟ من، باشە، من پۆحى گالتەم ھەيە، سۆناتايەكم نووسى، ھەرگىز پىم نەوتوويت، چونكى باسى خۆشەويستىيەك دەكات، كە بىزارت دەكات، لەبەرئەوۋە بە كۆرە لاۋىكم پىشكەش كردوۋە، لاۋىك لە ئىنگلتەرا خۆشمويست و خۆشيويستىم. سەرئەنجام، لەدواى ئەم سۆناتايەوۋە، ئەفسانەى خۆشەويستىيە چەپىنراۋەكەت لەدايك دەبىت، ئەو ش ھەندىك پەخنەگر دلخۆش دەكات.

پىسەوا لەژىر لىۋەوۋە وتى بە راست كەسىكت خۆشويستوۋە.
بەراستى كەسىكم خۆشويست، كامپۇس بە ھىۋاشى وەلامى دايەو.

كەواتە، من دەتبەخشم، پىسەوا واى وت، من گەردنت ئازاد دەكەم. لەو باوەرەدا بووم لە ژياندا جگە لە تيۋرىيەكان، ھىچت خۆش نەويستوۋە.

نەخىر، كامپۇس واى وت و لە چەرپاكە نزىك بوۋەوۋە، ھەرۋەھا

ژيانىشم خۆشويستووه، ئەگەر لە سروده ئاينده خوازىي^۸ و تەمومژاوييه كانمدا بە گالتە جارييه وه نووسيبيتم، ئەگەر لە شيعره نهيليستيه كانمدا هەموو شتيكم بە خۆشمه وه ويران كرديت، ئەوه بزانە لە ميانەى ژيانمدا، منيش خۆشهويستيم كردووه، بە ئازاريكى هۆشمەندانە وه خۆشهويستيم كردووه.

پيسهوا دەستی بەرزكرده وه و بە جولەيهكى تەمومژاوى ئامارەيهكى كرد. وتى: ئەلفارۆ لیت دەبوورم. لەگەڵ خوداوهنده نەمرەكاندا برۆ، ئەگەر خۆشهويستيت كردووه، ئەگەر تەنها جاريك خۆشهويستيت كردووه، ئەوا بەخشاويت، چونكە تۆش مروڤيت، مروڤايەتييهكەت بەخشيتى.

كامپۆس پرسى: دەتوانم جگەرە بكيشم.

پيسهوا بە ئەريي سەرى پاوهشاند. كامپۆس قوتوويهكى زيوى لە گيرفانى دەرهيئا و جگەرەيهكى دەرکرد، كردييه سەبيليكى عاجە وه و دايجيرساند. وتى:

فيرناندو دەزانی من تاسەى ئەو ماوهيه دەكەم تيايدا شاعيريكى سوک و پسوا بووم. كاتيک ئەو سەفەرەم كرد لەسەر پشتي كەشتيهك لە دەرياکانى پۆژهه لاتدا، بەلى، ئەو كاتە، شايەنى شيعرنووسين بووم لە ژير تريفهى مانگدا، دلنيات دەكەمه وه، لە ئىوارهدا، لەسەر پردهكە، كاتيک ئاهەنگيک لەسەر پشتي كەشتيهكە هەبوو، ئەو كاتە مانگ زۆر كەرنه ڤالئاميزانە و تەنها هى منيش بوو. بەلام لەو سەردەمەدا، گەمژە بووم، گالتەم

۸ ئەو بزوتنە وهيهيه لە سەرەتاي سەدهى بيستدا لە ئيتاليا و روسيا و ئينگلته رەدا دروست بوو، فيليپۆ مارينيتى بە دامەزرينەرى دادەنریت. بەواتاي پروکردنە ئاينده، جيابوونه وه لە رابردوو و پۆشنيريهكى نوێ دیت و لە هەموو بواره هونەرى و ئەدەببيه كاندا چالاك بووه. (و.ك)

بە ژيان دەھات، نەمدەزانى چۆن چىژ لەو ژيانە وەربگرم كە
پىمدرابوو، ئىدى ئاوا ئەو ھەلەم لەدەستدا و ژيانىشم بە با چوو.
دواى ئەو؟ پىسەوا پرسى.

دواى ئەو، ئارەزووم لەو بوو سىمبۇلەكانى واقىع بكمەو،
وەك ئەو ەى بتوانرئىت سىمبۇلەكانى بكرئتەو، دواى ئەو تووشى
نائۇمئىدى بووم. لەگەل نائۇمئىدىدا، نەىلىستىيەت. دواى ئەو، ئىدى
باوهرم بە ھىچ شتئك نەدەكرد، تەنانەت بە خۆشم.

ئەمرو من لئىرەم، نزىك چەرپاكەت، وەك پارچە پەپۇيەكى بئى
كەلك. جانتاكانم ئامادەكردو نەپۇشىتم بۆ ھىچ شوئنىك. دلم
ھىچ نىيە جگە لە دەفرئكى بەتال.

كامپۇس بەرەو كۆمەدىيەكە پۆشت و جگەرەكەى لە قاپئكى
بچوكى فەخفورىدا پلىشاندهو.

درئژەى پئدا: باشە، ئازىزم پىسەوا، من پئوىستم بەو بوو،
ئئستا، ھەموو ئەمانەت پئى بلىم. لەوانەيە جىابىينەو، دەبئت
برۆم، ھەرودھا، كەسانى تر دئىن بۆ دىدەنىت، ئەو دەزانم،
وختئكى زۆر نەماو، مائئاوا.

كامپۇس پالتۆكەى دا بەشانىدا، مۆنۆكلەكەى^۹ خستە بەر چاوى
پاستى، بە ئامارزەيەكى خئراى دەست، سلاوى لئكرد، دەرگاكەى
كردەو، كەمئك وەستا و گەرايەو: مائئاوا فئىرناندۆ، پاشان
چپاندى: لەوانەيە، نامەكانى خۆشەويستى ھەموويان سەخىف
نەبن. دواى ئەو دەرگاكەى پئوودا.

ته‌ن‌ها با‌سم له‌و زه‌مه‌نه کردووه که به‌سه‌رده‌چیت

سه‌عات چه‌ند بوو؟ پیسه‌وا هیچی نه‌ده‌زانی. ئایا شه‌و بوو؟ ئایا رۆژ ببووه‌وه؟ سسته‌ره‌که هات و ده‌رزیه‌کی تری لیدا. ئیدی پیسه‌وا له‌لای راستیدا هه‌ستی به‌ ئازار نه‌ده‌کرد. ئه‌و، ئا ئیستا، خۆی له‌ ئارامیه‌کی سه‌یردا ده‌بینیه‌وه، وه‌ک ئه‌وه‌ی ته‌م له‌سه‌ری نیشتبیت .

ئه‌وانی دیکه، بیری کرده‌وه، ئیستا ئه‌وانی دیکه‌ش دین. به‌ دلنیا‌یه‌وه، هه‌زی ده‌کرد پیش ئه‌وه‌ی بروات، سلاویان لی بکات. به‌لام دیده‌نییه‌ک هه‌یه‌ غه‌مگینی ده‌کات، ئه‌ویش بینینی کایرۆی مامۆستایه‌تی. چونکه کایرۆ له‌ (ریباتیخۆ) وه‌ دیت و ته‌ندروستی‌شی لاوازه. چون دیت بو‌ لیشبو‌نه، بلایی به‌ ئه‌سپ و عه‌ره‌بانه‌ بی‌ت؟ راسته کایرۆ مردووه، به‌لام هیشتا هه‌ر زیندووه، ئه‌و بو‌ ئه‌به‌د له‌و خانووه‌ بچوکه سپیکاری کراوه به‌ گه‌چی (ریباتیخۆ) زیندوو ده‌مینیت‌ه‌وه، که به‌ دوو چاوی بزوه‌وه سه‌یری تیپه‌پینی وه‌رزه‌کان و بارانی زستان و چله‌ی هاوینی ده‌کرد.

گوئی له‌ ده‌نگی ده‌رگا بوو، وتی: وه‌ره ژووره‌وه .

ئه‌لبه‌رتۆ کایرۆ چاکه‌تیکی قه‌یفه‌ی ملیوان فه‌روی له‌به‌ردا بوو. ئه‌و پیاویکی لادیی بوو، ئه‌وه‌ش به‌ جلو‌به‌رگه‌که‌یدا دیاریبوو. سلاو، ئه‌ی مامۆستام، پیسه‌وا وای وت. سلاوتان لی بی‌ت.

كایرۆ لە پێچكەى چەرپاكە نزیک بوەو و قۆلى گرت و وتى:
ئازیزم پێسەوا، هاتووم تا شتیكت پى بلیم، رێگەم پێدەدەیت
دانپێدانانیكت بۆ بكەم؟
تکایە، پێسەوا وەلامى دایەو.

كایرۆ وتى: زۆر چاكە، كاتیك شەوان، مامۆستایەكى ون و
نادیار، خەبەرى دەكردیتەو و شیعەرەكانتى بۆ دەخویندیتەو تا
بیاننوسیتەو، كاتیك ئەو لە تۆدا و لە پۆختدا دەدوا، بابزانیت،
ئەو مامۆستایە من بووم، ئەو من بووم، لە ئاسمانەو، پەيوەندیم
پێو دەكردیت.

پێسەوا وتى: منیش هەر وام مەزەندە دەکرد، مامۆستای ئازیزم،
وام گریمانە كردبوو ئەو تۆ بیت.

كایرۆ وتى: لەبەرئەو دەبیئت ئیستا داواى لى بووردنت لى
بكەم، چونكە من تووشى خەوزپاندنیكى زۆرم كردیت، شەو لە داوى
شەو خەوزپاندن، كە نەخەوتیت تیاياندا، بەردەوام هەر دەتنووسى
وێك ئەوێ مىشكت خرۆشابیت، هەست بە پەشیمانی دەكەم،
چونكە من تووشى مەشەقەتى زۆرم كردیت، چونكە من پۆختم
سەرقال كرد.

پێسەوا وەلامى دایەو: تۆ لە بەرھەمەكانمدا بەشدار بوویت،
تۆ دەستمت دەجولاند و ئاراستەت دەکرد، پارستە تۆ بوویتە هۆى
خەوزپاندنم، بەلام بۆ من شەوانیكى بە پیت بوون، چونكە بەرھەمى
ئەدەبیم لە شەودا لەدايك بوو، بەرھەمى من بەرھەمیكى
شەوانەى.

كایرۆ چاكەتەكەى داكەند و لەسەر دەسكى چەرپاكە داينا.
ئەمە تاكە شتیك نییە خەزەكەم پیتی بلیم، لەژێر لیوێو
واى وت، نەینییەك هەیه خەزەكەم بۆتى ئاشكرا بكەم، پێش

ئەو ەي ماو ەكان بەنيوان ئەستيرەكاندا ليكمان جيا بكة نه وه، به لام نازانم چون ئەو ەت پي بلیم.

پیسەوا وتی: ساده و ساکار پیّم بلّی، هەر وهک چۆن شتیکی تر ده لّییت.

كایرۆ وتی: زۆر باشه، من باوكتم.

بۆ ساتیڭ وهستا، به دهست مووه که مه ره شه کانی تهخت کرد، یاشان بهرده وام بوو:

پۆلى باوكتىم گىپرا، باوكتى راسىتە قىنەت، جواكىم دو سىابرا
پىسەوا، كاتىك ھىشتا تۆ منداڭ بوويت، بە نەخۆشى سىل مرد.
باشە، ئىدى من پۆلى ئەوم بىنى.

پیسەوا پیکه‌نی. وتی: ئەوهم دەزانی، هەمیشە وەک باوکم
حسابم بۆ کردبوویت، تەنانەت لە خەونەکانیشمدا، تۆ هەمیشە
باوکم بوویت، ئەی مامۆستام شتێک لەمەدا نییه تا سەر زەنشتی
خۆتی لەسەر بکەیت، بەلای منەو بە باوک بوویت، ئەو باوکە ی
ژیاانی پۆحیی پی بەخسیم.

کایرۆ وه لّامی دایه وه: له گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ژيانێکی ساده ژيام، ژيانم کورت بوو، که به هاوه‌لیی پوریک له خانوویه‌کی گوند به‌رێم کرد، ته‌نها باسم له‌و زه‌مه‌نه‌ کردووه به‌سه‌رده‌چیت، له‌باره‌ی وه‌رزه‌کان، له‌باره‌ی می‌گه‌له‌وه.

به‌لّی، پی‌سه‌وا جه‌ختی کرد، به‌لام تو بو من چاو و ده‌نگ
بوویت، چاو بوویت وه‌سفت ده‌کرد و ده‌نگی‌کیش، هر وه‌ک میلاریبا
یاخود سوکرات، که موریده‌کانی فی‌ر ده‌کرد.

كايرو وتى: كەم تا زۆر مەن كە سىڭم بى پۇشنىرى، ژيانم زۆر ساكار بوو، جاريكى تر پىت دەلىمەو، تۆ، تۆ ژيانىكى چىو پىر

ژايىت، بە پېچەوانەى منەو، تۆ پاقەى پېشپەوى ئەورۇپىت^{۱۰} کرد، ھەردو پېيازى ھەستەكى و يەكتىرپت^{۱۱} داھىنا، ھاتوچوى چاىخانە ئەدەبىيەكانى پايتەختت کرد، لەكاتىكدا من شەوھەكانم، دواى نانى شىو، بەيارى كاغەز لەبەردەم چرايەكى نەوتدا بەسەر دەبرد، ئىتر چۆن پىي تىدەچىت من بووبمە باوك و مامۇستات؟ پىسەوا وەلامى دايەو: ژيان زۆر سەختە، پىويستە ھەرگىز پرسىار نەكەيت، ھەرگىز باوهرت نەبىت، ھەموو شتىك شاراوھە. بەلى، كايرو دووبارەى كردهو، بەلام ھەر سوورم، چۆن پىي تىدەچىت من بووبمە باوك و مامۇستات.

پىسەوا پالىدا بە سەرىنەكەيەو. بە زەحمەت ھەناسەى دەدا، ژوورەكەش لەبەرچاوى دەسورايەو. وەلامى دايەو: ئازىزم كايرو، ئەووت پىدەللىم، لە راستىدا، من پىويستم بە چاوساغىك و بە ھەوينىك ھەبوو، نازانم ئەگەر باش گوزارشت دەكەم يا نا، بى تۆ ژيانم وەك پارچەى ورد، پەرش و بللو دەبوو. بەھوى تۆو خۆم راگرت، لە راستىدا ئەو من بووم، كە وەك باوك و مامۇستا ھەلى بژاردىت.

دەى، ديارىيەكم بۆ ھىناوئىت، كايرو واى وت، ئەوئىش چەند دىرە پەخشانىكە، كە ھەرگىز بللويان ناكەمەو، ئىستا، بەويپىيەى بەجىم دەھىللىت، وا دەكەم بە دەمى پىتى بللىم، ئەمەش شاھەتى لەسەر ھەست و سۆزم لە بەرانبەر تۆدا دەدات.

كايرو كاغەزىكى بچوكى لە گىرفانى دەرھىنا، چونكە بىنايى كز بوو، نزيكى كردهو لە چاوى و خويندىيەو: لە ميانەى ئەم سالە

^{۱۰} پېيازىكى ئەدەبى و شىعريە. (و.ك)

^{۱۱} دوو قوتابخانەى ئەدەبىين، Sensationnisme و Intersectionnisme كە پىسەوا داھىنەريانە. (و.ك)

دريژانه‌دا، هه‌ميشه سه‌يري مانگم كرد، به‌لام به نيگايه‌كي بي گهرد، به دواي كورپه‌كهم و موریده‌كهم كه‌وتم، تا نيگام بتوانيت نيگاي ئه‌و بيت، تا ئه‌و گرده‌ي ئاسوم لي داده‌بريت، ببيت هه‌ ئاسويه‌كي مته‌وازع و سه‌رسورپه‌ينه‌ري ئه‌و.

پيسه‌وا وتي: شيعريكي زور نايابه، سوپاست ده‌كهم ئه‌ي ماموستا كايرو، له‌گه‌ل خوم هه‌لي ده‌گرم بو ئاسمان.

پيشتر توش زور شيعرت له‌بري من نووسي، ئه‌لبه‌رتو كايرو واي وت و دريژه‌ي پيدا، هه‌روه‌ها منيش ده‌مويست له‌ ريگاي سلاوي كه‌سيكه‌وه ستايشت بكهم، كه هه‌ميشه پيت سه‌رسام بووه. بو ساتيك پيسه‌وا چاوي نوقاند، كاتيكيش كردنييه‌وه ژوره‌كه چول بوو. زه‌نگه‌كه‌ي لي‌دا تا سسته‌ره‌كه بانگ بكات.

پرسى: ئيمه له چ رږژيكدان؟

سسته‌ره‌كه وه‌لامى دايه‌وه: شه‌وي ۲۸ي تشريني دووه‌مي ۱۹۳۵هـ،

هيچت ده‌ويت.

پيسه‌وا وه‌لامى دايه‌وه: نا، سوپاس، ته‌نها هه‌زده‌كهم پشووبده‌م.

۲۹ تشرینی دووهمی ۱۹۳۵

له دووری چەند کیلۆمەتریک له لیشبۆنه

پێسهوا گوئی له دەنگی دەرگاکی بوو، وتی: وەرە ژۆرهوه .

دەرگاکی کرایهوه، بەلام هیچ کەسیک نەهاتە ژۆرهوه .

دەنگیکی لەرزۆک پرسى: دەتوانم بێمە ژۆرهوه ؟

پێسهوا وتی: تکایه، وەرە ژۆرئ .

پیاویک لەناو دەرگاکی دەرکەوت و له دواى خۆیهوه دەرگاکی

بەهێواشی پێوهدا، پێسهوا نەیناسییهوه، پرسى: بئى زەحمەت، تۆ کێیت؟

پیاوهکە بەدەم هاتنە ژۆرهوهوه وهلامى دایهوه: من پێکاردۆ

رەییسم، له بەرازیلە ئەندیشه کراوهکەمهوه گەراومهتهوه .

پێسهوا وتی: سالانیکی زۆر تیپهپیوه و یهکمان نەبینیوه،

سالانیکی زۆر، بمبووره، بەلام تۆ زۆر گۆراویت و نەمناسیتەوه .

پیکاردۆ رەییس کورسییهکی هەلگرت و له چەرپاکه‌ی نزیک

کردهوه . وتی: بمبووره دادەنیشم، بەلام به کەشتیهکی بارهه‌لگر

هاتم و سەرەگیژەى دەریام ههیه و تووشی دڵ تیکه‌لهاتن بووم و

هەست ناکەم باش بم .

پێسهوا لیى پرسى: بەلام له کوێ خۆت شارەدبووهوه ؟ له چ

کونجیکی بەرازیل، تەنانەت سەرکەوتوو نەبووم له‌وه‌ی په‌یوه‌ندیت

پێوه‌بکەم ؟

پيكاردو پهييس فنى كرد و لوتى پاككردهوه .
 نازيزم پيسهوا، دهبيت ئيعترافىكت بۆ بكه م، چرپاندى، ههرگيز
 نه چووم بۆ به رازيل، وام كرد هه مووان له و باوه رهدابن كه چووم،
 ته نانه توش. له راستيدا، ليره بووم له پورتوگال، له گونديكى
 بچوك خوم شاردبوهوه .

پيسهوا ههوليدا خوى به سهر پشتيه كاندا بدا و پرسى: ئه
 له كوئى بوويت؟

پيكاردو پهييس دهنگى نزم كردهوه، وهك ئه وهى جگه له
 پيسهوا، كه سيكى تر گوئى لى بيت .
 له نازيتاو، پيكاردو چرپاندى، له نازيتاو بووم .

پيسهوا وهلامى دايه وه: نازيتاو... نازيتاو... ئه م ناوه له لام
 شتيك دهگه يه نيئت، ئه م ناوه جوهر په نيريكم بير ده خاته وه .
 ريكاردو به شانازيه وه وتى: ته واو وايه، په نيرى نازيتاو،
 (فيلانوگييرا دو نازيتاو)، ئه وه گونديكى بچوكه له دوورى چهند
 كيلومه تريك له ليشبونه، پيك دواى پووبارى تاج، له ويد كه
 ئه لينتيجو دهست پيده كات .

جاريكى تر پيكاردو پهييس فنى كردو كوئى .
 له وئى خوم شاردبوهوه، له مولكيكى بچوك لاي چهند هاوپپيهك،
 هه موو ئه و سالانه م له خانويه كى گونديدا به سهر برد، له بهرده م
 خانوه كه شدا دارتوويه كى به ته مهن هه بوو، له ژيريدا هه موو
 سرووده مه زنه كان و شيعره كانم له سهر شيوازي هوراس نووسى .
 پيسهوا پرسى: ئه ي چيت ده كرد تا بژيت، له كوئى كارت
 ده كرد؟

ريكاردو پهييس وهلامى دايه وه:
 ئوهو، كاره كه بۆ پزيشكيك ئاسانه تا بژى، ئه وهنده ي به سه

كارى پيشەكەى خۆى بكات، منيش پزىشكى گوندهكه بووم، له هەموو ناوچەى (لاسبیرادا ئەرابیدا) نەخۆشم هەبوو.

پیسەوا پرسى: ئەى بەناوى راستەقىنەى خۆتەوه کارت دەکرد؟
رىكاردۆ جەختى کرد، بە دلنیايیهوه، پەچەتەیهکم هەبوو لیى
نووسرابوو (رىكاردۆ پەییس-پزىشک)، هەرچۆن هەموو گوندهكهش
ناویان دەزانیم.

پیسەوا وتى: لهگەل ئەوهشدا، لایهنگرى پادشایى بوویت،
دژى کۆمار بوویت، هەر لهبەرئەوه بوو وتم تۆ بۆ بهرازیل کۆچ
دەكەیت.

رىكاردۆ پەییس پیکەنى، پیکەنینىكى شەرمەن و شلەژاوانە.
وہلامى دایەوه: دەزانیت، کارەكه گالتەیهک بوو، بەلامەوه گونجاو
بوو شاعیرىكى هەستەكى و کلاسیكى نوئى، هەرگیز کۆمارى
خۆش نەوئیت، هەرچۆن زبرىى کۆمارىخوازانى خۆش ناوئیت.
هەمیشە ئاواتەخوازى قەیسەرێک، ئیمپراتۆرىكى مەزنى وەك
مارک ئۆریل بووم، شایەنى گەواھیدانى شیعەرەکانم بئیت. لەناو
کۆمارىخوازەکاندا كەسێک نەبوو شایەنى بئیت، ئەوان خەلکانىكى
قانیع بوون و جگە له ئۆگست کۆنت، كەسى تریان نەخویندبوەوه،
ئیدی چۆن هۆراس و پیندار^{۱۲} دەرخیئن؟

لئیت تیدەگەم، پیسەوا بەدەم ئاخ هەلکیشانەوه وای وت.
بیدەنگییهكى دريژ بالى کیشا. گوئیان له دەنگى پییهک بوو
له پارەوهكهدا، بەوهى كەسێک بە بەردەم ژوورەكهدا تیپەرى، بەلام
كەس بیزارى نەکردن. پیسەوا وتى: دواى ئەوه؟
رىكاردۆ پەییس وەلامى دایەوه: بەهەر حال، ئیدی، حەزدەكەم

ئەو ەت پى بلېم، من پيم خوښه نهينى خومت بو ئاشكرا بكم،
تو دەرانيه، من ژيانكي پهواقيانه^{۱۳} ژيام، تەنانه هەرچەنده له
نازيتاو بووم.

پيسهوا به پهقى وهلامى دايهوه: ئيمه له هەر كوى بين،
دهتوانين ژيانكي پهواقيانه بژين.
پيكاردو پهبيس وتى: من تاجه گولينه دهونمهوه.
پيسهوا پرسى: ئەوه يانى چيه؟
پيكاردو پهبيس وهلامى دايهوه:

واتا، من له هه موو شيعره كاندا، تاجه گولينه م بو (نايىرى)،
بو (ليديا) چنيوه، ئيستاش بو گه شته كهى تو، تاجه گولينه
دهچنم، له پيناو ئەو ساته دا كه تييدا دهگه پيينهوه و بهيهك
دهگهينهوه، دواى ئەوهى (ستيكس)ى بهستوو^{۱۴} دهبرين.

پيسهوا وتى: پيكاردوى نازيز من تاجه گولينه نمونه ييه كهت
قبول دهكم. تكات ليده كم، هەر بهردهوام به له ژيان له
گونده كهت و تەنانهت بهى مينش هه ميشه سرووده پيندارييه كانت
بنووسه، من خوشحالم كه نهينيه كهى خوتت بو ئاشكرا كردم،
بهلام، باوهر بكم، هه ميشه ئەوه م زانى بوو.

بهراست؟ پيكاردو پهبيس به سه رسورمانه وه پرسى.
پيسهوا وهلامى دايهوه: بهلى، بهراست، هەرگيز نه هاتم بو

۱۳ قوتابخانه يه كى فله سفيه و زينونى پهواقي (۲۶۴-۳۳۳) پ.ز دامه زرينه ريبه تى و فزيله ت و
لوژيك و ياسا سروشتيه كان، له بنهما سه ره كيه كانيه تى. (و.ك)

۱۴ له ئەفسانه ي گريكي دا، كاتيك كه سيك ده مريت، روچه كهى ده چيت بو هادس (جيهانى
خواره وه)، له م جيهانه شدا ده بيت رووبارى مهرگ بريت، كه پيى ده وترت رووبارى ستيكس
هه ربويه كه سوكارى مردوو كه پاره يه كيان له گه ليدا ده ناشت، تا بيدات به چارون، كه به
به له م مردوو ده گوازيته وه بو ئەوبه رى رووباره كه. (و.ك)

سەردانیت لە ئازیتا، چونکە بە راستی، ھەرگیز لیشبۆنەم جی
نەھیشتوو، چونکە بە راستی ھەرگیز ھەزم لە سەفەر نەبوو،
بەلام ھەمیشە دەمزانى تۆ لیڤرە دەژیت، لەم نزیکانە، ئەمەش
ھاوپیەک جەختى لى کردەووە بۆم، کە شتگەلیکی پەر لە سۆز
لەبارەى شیعەرەکانمەووە دەنووسیت.

پیکاردۆ پەییس ھەستا، وتی: کەواتە ئیدی دەتوانم مۆلەت
وەرەگرم و بۆ خۆم بپۆم بە لایەکدا.
پیسەوا وەلامى دایەو:

ھەرودەھا منیش، بۆ خۆم دەستخۆشیت لى دەکەم و
سەرکەوتووبیت، ھەربژین و داوات لێدەکەم ھەر شیعەر بنووسیت،
تەنانەت کاتیەک کە من لیڤرەش نابم.
بەلام ئەوانە شیعەریکی ساختە دەبن. پیکاردۆ پەییس وەلامى
دایەو.

پیسەوا وتی: ئەو ھە گەنگ نییە، ھەرگیز شیعەرە ساختەکان
زیان بە شیعەر ناگەيەنن، بەرھەمەکانم زۆر زۆرن، بە شیعەر
ساختەکانیشی قبۆل بکری، ئازیزم پیکاردۆ پەییس مالتاوا،
دەگەر پێنەو، لەودىو پووبارە پەشەکەو بەیەک دەگەینەو، کە
دەورى (ئەفیرنۆ) ی داو.

پیسەوا سەرى بەسەر سەرىنەکەدا شۆر کردەو و بۆ ساتیک
یاخود بۆ چەند کاتژمێرێک نووست، نەیدەزانى ئەو ديارى بکات.

۱۵ ئەفیرنۆ: چالیکە نزیک کیوماس، کامپانیا بەپێى ئەفسانە پۆمانیەکان دەروازەى جیھانى
خوارەوویە. لە ئیسپانى و پورتوگالییدا بەمانای دۆزەخ دیت. (و.ک)

ره‌چته‌ی رۆبیا‌نی عه‌ره‌ق‌کردوو

پێسه‌وا له‌ خه‌و هه‌ستا، گ‌لۆپی (ئه‌باجۆر)^{١٦} ه‌ بچوکه‌که‌ی داگیرساندو له‌سه‌ر دۆلابه‌که‌ به‌دوای سه‌عاته‌که‌ی ده‌ستیدا گه‌را. کاتژمێره‌که‌ ئاماژه‌ی بۆ سی ده‌کرد، به‌لام کاتژمێره‌که‌ نووستبوو. پێسه‌وا تییینی کرد هه‌ستکردن به‌ زه‌مه‌نی ونکردوه‌، بیرى کرده‌وه‌ زه‌نگ لێ بدات، به‌لام له‌وه‌ په‌شیمان بوه‌وه‌، چونکه‌ هه‌ر له‌وکاته‌دا گوێی له‌ ده‌نگی ده‌رگا بوو.

ده‌نگیک پرسى: ئاغای پێسه‌وا ده‌توانم بێمه‌ ژووره‌وه‌؟

پێسه‌وا رێگای هاتنه‌ ژووره‌وه‌ی پێدا، پیاویک هاته‌ پێشه‌وه‌، که‌ سینییه‌کی پێ بوو، له‌ناو ده‌رگا که‌دا که‌مێک وه‌ستا، به‌لام پێسه‌وا، به‌بێ چاویلکه‌ و له‌ تاریکی ژوره‌که‌دا، نه‌یناسییه‌وه‌. پێسه‌وا پرسى: تۆ کێیت؟

من هاوڕێتم، بێرناردۆ سواریس، وه‌لامی دایه‌وه‌. که‌ زانیم له‌ نه‌خۆشخانه‌یت، رێگه‌م به‌خۆمدا بێم بۆ سه‌ردانییت. بێرناردۆ سواریس له‌ چه‌رپا که‌ نزیک بوه‌وه‌ و سینییه‌که‌ی خسته‌ سه‌ر دۆلابه‌که‌. وتی:

١٦ وشه‌یه‌کی فه‌ره‌نسییه‌و به‌و گ‌لۆپه‌ بچوکه‌ ده‌وترییت، بۆ نمونه‌ له‌سه‌ر کۆمه‌دی، له‌ ته‌نیشت سیسه‌می خه‌وه‌وه‌ یاخود له‌سه‌ر می‌ز داده‌نرییت و بۆ خوێندنه‌وه‌ به‌کارده‌هێنرییت، لای خۆمان (ته‌بیل لامپ) ی پێ ده‌وترییت. (و.ک)

نانى ئىۋارەم بۆ ھىنايت، لەو چىشتخانەيەو ھىناومە، كە ھەمىشە تىيدا يەكمان دەبىنى. لەو باو ۋە دابووم دەشى ھەر ۋەك پۆژە جوانەكانى پابردو، ئارەزوت لە نانى شىو بىت، پىگەشم بەخۆمدا خۆم ژەمى ئىۋارەت بۆ ھەلبىژىرم.

پىسەوا ۋە لآمى دايەو: لە پاستىدا، زۆر برسىم نىيە، بە لآم تا ھەست بە ئاسودەيى بكەيت، شتىك دەخۆم. چىت ھىناو؟
با ھەستىت، سىنىيەكە دەخەمە بەردەمت، بىرناردۆ سوارىيس ۋە لآمى دايەو، خواردنىكى باوى مەتبەخەكەمانە^{۱۷}، ژەمى سادەن، بە تامن.

پىسەوا ھەستا، ئەو دەسمالە پاكەي لە مليەو ۋە ئالاند، كە بىرناردۆ سوارىيس پىيدا، ئەو سەرقاپە كانزايانەي لادا كە خواردنەكانى داپۆشى بوو.

بىرناردۆ سوارىيس وتى: ئەو قاپىك (كالدۆفىردى) يە، ھەرىسە دلپەسەندەكەتە، من دلنىيام ھەزت لىي دەبىت، پاشان ئەو دەورىيەك ۋرگە بە شىۋازى خەلكى پۆرتۆ لىنراو، ئەمەم بۆ ھىناويت، چونكە پۆژىكىيان بە ساردى دايان پىت، ۋەك خۆشەيستىيەكى ساردو سىر، ئەو ھشت لە يەكىك لە شىعرەكانتدا نووسى، بە لآم من ھەزدەكەم بە گەرمى تامى بكەيت، سەيركە، ھىشتا ھەلمى لى ھەلدەستىت، ھەر ئىستا لە فرن ھاتۆتە دەرەو. پىسەوا پىكەنى. وتى:

گرفتى جگەرم ھەيە، لەوانەيە دەورىيە ۋرگەكە گونجاو نەبىت بۆم، بە لآم، بۆئەو ھى دلخۆشت بكەم، كەمىكى لى دەخۆم، ھىشتا لە بىرمە بە ساردى دايانمى، ئازىزم سوارىيس، بە لآم دەزانىت، لەو

ساته دا، من خوم نه بووم، به لکو ئه ل فارو دو کامپوس جيگای
گرتبوومه وه.

پيسهوا هه ريسه که ی به په له ته واوکردو پارچه يه کی بچوکيشی
له ورگه گاکه تام کرد. وتی:

به تامه، به لام تکات لیده که م ئاغای سواريس، تو بېخو، من
دلنيام ئه مړو نانی نیوه پوټ نه خواردوو.

له راستیدا، هيچ نانی نیوه پوټ نه خواردوو، بيړناردو سواريس
وه لامی دایه وه، نه مده توانی خوښی پاره دانی دوو ژمه خوراک
به خوم پهوا بېنم، ته نها پاره ی ژمه که ی توّمد، هه ربو یه له بهر
خاتری تو ده بخوم.

بيړناردو سواريس سينييه که ی خسته به رده می خوی و ورگه گانی
لووشدا. وتی:

ئمه وام لیده کات تاسه ی ئه و شه وانه بکه م، پیکه وه له
چيشته خانه ی پيسهوا شيومان ده خوارد، من دلنيام تو ئه و
چيشته خانه يه ت بوی هه لېژاردبوو، چونکه به ناوی خوته وه بوو،
له راستیدا، چيشته خانه يه کی خاکی بوو، که هه رگيز که سانی وه ک
تو، ناچن بوی.

پيسهوا به رپه رچی دایه وه: ئه وه راست نییه، من چيشته خانه
خاکیه کانم خوشده ویت، من هه ميشه ژيانیکی خاکی ژياوم،
به راست پیم بلای، هيشته بیر له سه مه رقه ند ده که يته وه؟

بيړناردو سواريس وتی: که میک فیږی زمانی ئوزبه کی بووم،
ئاوا، بو بئ تاقه تی خوم، ته نانه ت ئه گه ر نه شتوانم بچم بو
سه مه رقه ند، به لام به راستی زانینی زمانی ئه و ناوچه يه، وام
لیده کات هه ست بکه م نزیکم له و شاره ی به دريژايی ته مه نم،
خه ونم پیوه بېنیوه.

ئەى ئاغای فاسكىسى خاوەن كارەكەت؟ پېسەوا پرسى.
 ئاە! بېرناردۆ سوارىس وەلامى دايەو، ئەو پياوئىكى ئازايە، ئەو
 پياوئىكە بى مېتافىزىكا، وەك تۆ دەتوت، بەلام پياوئىكى مېهرەبانە
 تا ئەوەى قىلاكەى دامى هەفتەيەك مۆلەتم تيا بەسەر برد.
 دەى ئەمە لە كوئ؟ پېسەوا پرسى.

بېرناردۆ وەلامى دايەو: لە كاسىيە، لەسەر ئەو پىگايەيە كە
 دەچىتەو گىنشۆ.

كاسىيە، پېسەوا وای وت، كاسىيە، ئای لەو شوینە جوانە،
 ھەرودھا منیش، چەند پۆژىكم لەوئ بەسەر بردوو، زياتر لە
 دوو ھەفتە نەدەبوو، ئەمە يەكەم جارە لەبارەى ئەووە بۆ
 كەسىك بدویم، بە خوشحالىيەو دانپىدانانىكت بۆ دەكەم، تۆ
 ئەى ھاوپریم، ئەى سوارىسى ئازىز، من چووم بۆ ئەوئ تا لە
 كلینكى كاسىيەى دەروون پشكنینم بۆ بكریت. لەوئ ئەنتۆنیۆ
 مورام ناسى -فەیلەسوفە پانینیزم^{۱۸}-ەكە، دەبى ئەوەش بلیم
 من لەو شارە بچوكەدا، پۆژە ھەرە ئارامەكانى ژيانم بەسەر برد،
 چونكە شەپۆلىكى رەش پەكىخستم و ھەلىگرتەم و تەنھا ھەزم
 بە مردن دەكرد، بەلام ئەنتۆنیۆ مورام ناسى كە متمانەكردن بە
 سروشتى دامى.

ئەنتۆنیۆ مورا؟ بېرناردۆ سوارىس پرسىارى كرد، ھەرگىز
 لەبارەيەو قسەت بۆ نەكردووم، ھەزەكەم شتىكى لەبارەو
 بزەنم.

پېسەوا وتى: زۆر باشە، ئەنتۆنیۆ مورا شىتە، لانى كەم،

۱۸ Panentheism: واتا «گشت لە خودادا»، باوەردارانى ئەم پىيازە پىيان وایە خودا لە
 ھەموو شوئىكى گەردوونى مادىیدا بوونى ھەيەو بەشیکە لىو خالقىيەتى و وزەشیتى.
 پەيوەندى بە پىيازى (وحدة الوجود) ھو ھەيە.

ئەو شيتيكي فەرمييه، بەلام شيتيكي عەقل پوونه، زۆر بيري له
بتپەرستی^{۱۹} و مەسيحيەت کردەوه، دەتوانم پیت بلیم ئەو جلیکی
لەبەر دەکرد هەر بەوهی دەکرد که پۆمانییه کۆنەکان لەبەریان
دەکرد، پۆشاکیکی سپی دەگەیشته سەر پییهکانی، هەروەها
نەعلیکی لەسەر شیوازی کۆن له پێ دەکرد، کهم دوو بوو، بەلام
قسەي له گەل من کرد.

بیئرناردۆ سواریس پرسى: ئەي چي پێ وتیت؟

زۆر شتی پیتۆتم، پيسهوا وهلامی دایهوه، پێی وتم، له سەرەتادا،
خواوەندەکان دەگەرینهوه، چونکه ئەم چیرۆکی یەك پۆحه و چیرۆکی
یەك خودایه، هیچ نین جگه له شتيكي تيپەر و له ماوهیهکی
کورتدا، کۆتايیان دیت، کاتيکیش خواوەندەکان دەگەرینهوه ئەم
یەکانه ییهی پۆح له دەست دەدەین، ئیدی پۆحمان له توانایدا
دەبیت سەرله نوێ ببیتهوه به فرە، هەرچۆن سروشت ئارەزووی
لهوه یه.

بیئرناردۆ سواریس به دەم گوپینی بابەته که وه وتی: ئازیزم پيسهوا،
دەزانیت لهم ساله ی دوايیدا زۆرم به دەست بێ خهويیه وه چهشت.
له هه موو به یانییه کیش، له کازیوه دا، له بەردهم په نجه ره کهمدا
دەوه ستام و چاودییری پله بهندیی پهنگم دەکرد به سەر شارەکه وه،
زۆرجار وه سفی کازیوه م کردوو به سەر لیشبوونه وه، شانازییش به وه وه
دەکه م، ئاسته مه نووسین له باره ی پهنگ کردنی پووناکییه وه به لام
من له و باوه په دام سهرکه وتوو بووم، تابلۆگه لیکم به وشه کیشا.

هەرچۆن هۆبکنز وای کرد، پيسهوا پرسى.

به لێ، بیئرناردۆ سواریس وهلامی دایه وه، به لام بیروکه کهم دواي

۱۹ Paganism: به گشتی کۆمه لیک باوه ری ئاینی و پۆحیه و سروشت یاخود فرە خواوەند
دەپەرستیت، (بت په رستی).

خویندەنەوێ یادداشتە پۆژانەییەکانی کیتس بۆ ھات، پاشان تیۆرە ی پوسکین^{۲۰} لەبارە ی (جیھانی- پەنگراو)^{۲۱} ھو و ھیچ پێکەوتیش نەبوو ھەر لە ھەرئەنجامدا پوسکین بووبێتە سوارچاکی تورنەر^{۲۲}، منیش وشەکانم بۆ تابلۆ کێشان وا بەکارھێنا ھەک ئەوێ فلچە بن، پەنگراو ھەشەم کاریو و زەردەپەری لیشبۆنە بوو.

پێسەوا وتی خۆرئاواوونیش لە کاسییە شتیکی جوانە. بە دروستی ئەمە ئەو شتە بوو ھەزم دەکرد لەبارەییەو قسەت لەگەڵ بکەم، بێرناردۆ سواریس درێژە ی پێدا، لە کاسییە، بە ئەزمونیکی جوانیناسی ھەستام و لەناو کتیبی (کتیبی نا ئارامی) شدا دامنا.

پێسەوا وتی لەو بارەییەو بۆم بدوێ. بێرناردۆ سواریس وتی زۆر باشە، لە راستیدا خاوەن کارەکەم، ئاغای فاسکیس، قیلایەکی لە کەنار دەریا بە دەست بوو، کە کۆمپانیاکە ی (لافاسکیس و مۆدیکا) دەیدایە، بەو شیۆییە، لوتفی لەگەڵمدا نواند، بەوێ پێگای پێدام چەند پۆژیکی تێدا بەسەر بەرم، تەنانت پێگای بە شۆفێرەکیدە ھاوھێم بکات، بۆ ماوێ چەند ھەفتەیک بەتەنیا لە قیلایەکدا ژیا کە لە سی ژوور پێکھاتبوو، وای! کە شتیکی جوان بوو. پێسەوا پێداگیری کرد: بە وردی ھەموو شتیکم پێ بلێ.

۲۰ جۆن پوسکین (۱۸۱۹-۱۹۰۰) پەرخەنەگری ھونەری، نووسەر و شاعیری ئینگلیز. (و.ک)

۲۱ لە ئیسپانییەکەدا word-painting. (و.ک)

۲۲ ولیھم تورنەر (۱۷۷۵-۱۸۵۱) وێنەکێشی ئینگلیز، کە گرنگی بە پووناکی دەداو ھەک بابەتی وێنەکێشان سەیری دەکرد، جۆن پوسکین لە ۲۴ سالییدا زۆر لەسەر تورنەری دەنوسی و بەرگری لە ھونەرەکە ی دەکرد تا مەزنییەکە ی بسەلمێت. خەلاتیک ھەییە بەناوی تورنەرەو لە بەریتانیا. (و.ک)

بیئرناردۆ سواریس وتی: به‌یانییه‌کی خۆره‌تاو پۆشتین، که‌ش و هه‌وا سارد بوو، به‌لام رۆژیکی خۆش بوو. سیباستیۆشم له‌گه‌ل خۆم برد، تووتی کریکاری خه‌لۆزه‌که، که له سه‌ره‌تای شه‌قامه‌که ده‌ژی، تۆ ده‌یناسیت، ئه‌و توتیه‌ک بوو ده‌یزانی چه‌ند وشه‌یه‌ک بلیت، ته‌نانه‌ت پرسته‌ی ته‌واویش. له‌و باوه‌ره‌دا بووم ده‌توانیت هاو‌پیه‌تیم بکات. له‌وئ، له‌ خانووه‌که، بالکۆنیکی نایاب هه‌بوو به‌سه‌ر زه‌ریاکه‌دا ده‌یروانی، که شوینی هه‌لنیشته‌که‌ی سیباستیۆی لی هه‌لواسرابوو، به‌لام من زنجیره‌که‌یم کرده‌وه، لی گه‌پام بای بالی خۆی بدات و ئازاد بی‌ت. به‌ رۆژ ده‌چوو له‌سه‌ر دره‌خته‌کانی باخچه‌که هه‌لده‌نیشته‌ و له‌ خۆرئاوا‌بووندا ده‌گه‌رایه‌وه سه‌ر شوینی هه‌لنیشته‌که‌ی خۆی. ئه‌مه‌ش دروست کاتی‌ک پ‌روی ده‌دا، که له‌ بالکۆنه‌که به‌ وشه‌ هه‌ندی‌ک له‌ دێره‌ شیع‌ره‌کانتم وینه ده‌کی‌شا، دێره‌ سه‌ره‌تا‌کانی شی‌ع‌ری (دو‌کانی تووتن): «من ه‌یچ نیم و هه‌رگیز ناشیم به‌ ه‌یچ/ ناشتوانم ته‌مه‌ناکه‌م شتی‌ک بم...».

تووتیه‌که ده‌ستبه‌جئ شی‌ع‌ره‌که‌ی له‌به‌ر کرد، ئیدی ئاوا شه‌ومان ده‌گوزه‌راند، من وه‌سفی خۆرئاوا‌بوونم له‌سه‌ر به‌رد و به‌سه‌ر زه‌ریاوه ده‌کردو ده‌مووت: سیباستیۆ، ده‌ی. ئه‌و به‌یته‌کانی (دو‌کانی تووتن)ی ده‌وته‌وه، له‌کاتی‌کدا من وه‌سفی پ‌رووناکی‌ی په‌مه‌یی کال و هه‌وره‌ وه‌نه‌وشه‌یه‌یه‌کانم له‌ ئاسۆدا ده‌کرد، له‌و کاته‌ی ئاره‌زوو ده‌یخواست.

پیسه‌وا وتی: مایه‌ی پیکه‌نینه، من له‌پیناو مروۆفی ئه‌م جیهانه‌دا نووسیم، که‌چی ته‌نها تووتیه‌که ده‌زانی دێره‌ شی‌ع‌ره‌کانم بلیته‌وه.

بیئرناردۆ سواریس وه‌لامی دایه‌وه: وا مه‌لئ، پۆژیک دیت، هه‌موو ئه‌و مروۆفانه‌ی خاوه‌ن ده‌روونیکی گه‌وره‌ن، به‌ شی‌ع‌ره‌کانت ئاشنا بن، له‌ غه‌یبه‌وه و له‌ هه‌موو زمانه‌کانیشدا، ده‌زانیت، سیباستیۆ

پۆحیکى مۇرقانەى ھەيە، ئەو تووتى نىيە، ئەو سىروشى خواۋەندە،
من دلىنام لە ناۋەۋەيدا پۆحىكى دەلفى^{۲۳} دەژى، ئەو پىشېبىنى
داھاتوو دەكات، ھەست بەۋە دەكەم.

پىسەۋا پرسى: دۋاى ئەۋە؟

دۋاى ئەۋە، دەبى ئەۋە بلىم پۆژانىكى زۆر جوان بوون. بەلام
كارەكەش لەناو قىلاكەدا ئاسان نەبوو، چونكە گەرم نەبوو،
سەربارى ئەۋەش جگە لە چىراى نەوت ھىچى تىرم لەلا نەبوو،
لە ئىۋارەشدا، بەتايبەت لە ئىۋارەدا، ھەستىم زۆر بە خەمۆكى
دەكرد. بەلام لەگەل كەسىكى مېھرەبەندا بووم بە ھاۋىي، ئەۋىش
ئاغاي دۆن پىدروكاسىيە. ئەو پىۋىكى پەبەنە و ۋەك بەپىۋەبەرى
بانك كاردەكات، ئەو كەسىك بوو دەيتۋانى لەبارەى زۆر بابەتەۋە
لەگەلتدا بدوئىت، بەشىۋەيەكى تايبەت، ھەزىشى لە زۆرانبازىي
گايە لەسەر شىۋازى پورتوگالى. لەگەل خۆشيدا بۆ بىننى خولىك
بردىمى.

يەكەمجار. پەتم كردهۋە چونكە دەترسام نەيشىكى خوينۋاى
بىنم، بەلام پام گۆپى، چونكە نەيشەكە ھىچ خوينۋاى نەبوو،
گاگەيان نەكوشت، تۆ ئەۋە دەزانىت، پىسەۋاى ئازىز، زۆرانبازى
گايەكە جولەيەكى پەمىزى بەدەستى دەكات، دۋاى ئەۋەى بە سەما
ئازەلەكەى گىژ كىردوۋە، لەو ساتەدا، مېگەلىك مانگا دىنە ناو
مەيدانى يارىيەكەۋە، ئىدى گاگەش تەكەيان دەكەۋىت و لەگەلىان
دەپرات. بەلام دەبىت تۆ شىك پۆشى سۋارە كەشخەكان بىننىت
بەو پۆشاكانەيانەۋە كە دەگەپىنەۋە بۆ سەدەى ھەژدە، زىنى
ئەسپەكان و گورىسەكانيان بە دەۋرى گاگەۋە، سەرنەجام،

نمايشيکه بير ناچيټه وه، به لام من نامه ويټ وه پست بکه م.
 پيسهوا داواي کرد: دهی شتيکی تريشم بو باس بکه.
 بيرناردو سواريس وتی: زور باشه، ئيواره يهک، ئاغای دؤن
 پيدرو بانگه يشتی کردم بو ئيواره خوانيک. خوی هات تا به
 ئوتومبيله کهی بمبات. ئوتومبيليکی شوفه رليتی رهشی ههيه،
 هه موو پارچه کانی کانزای به (کروم) پوپوش کراون، ئه و
 ئوتومبيله هه ر له وه ده چيټ که ئه لفارو دو کامپوس به کاری
 ده مينا تا بجيټ بو ريگای سينترا. ئه و ئيواره يه، ره شه با بوو،
 لقى دره خته کانی ناو باخچه که به يه کياندا ده کيشا و منيش جلی
 پوژي يهک شه موانم له بهر کردبوو، له کاتيکدا ئاغای دؤن پيدرو
 چاکه تيکی ئينگليزي له بهر کردبوو، پيی وتم: ده تبهم بو باشتري
 چيشتخانه له کاسيه، که له بالکونه که يه وه، ده توانيت به سهر
 هه موو گونده که دا پروانیت، ئاواش، ده توانيت وه سفي هه موو
 که نداوه که به هه موو پروناکيه کانيه وه و هه روه ها هه موو
 به له می ماسيگره کانيش بکه يت. پيسهواي ئازيز، باوه ريم پي بکه،
 چيشتخانه که زور دانسقه بوو، له ژيانمدا شتي وام نه بينيبوو.
 کاتيک گه شتين، سه روک گارسونه کان پيشوازي لی کردین و
 شه مپانيای ئه سلی فهره نسی و گوچکه ماسی پيشکه ش کردین،
 ئازيزم پيسهوا، تو ده زانیت، من هه رگيز له ژيانمدا، گوچکه ماسيم
 نه خواردوه. به لام تو، با، تو خواردووته، له وانه يه له (تافاريس)
 ياخود له (لا برازيليرا دو کيادو) خواردبيټت، شتيکی به تامه،
 ده وتریت ئيمه له ريگای ئه وه وه ده ریا ده مژين، ته نانه ت من بيرم
 له نووسيني ده قيکی کورت له باره ی تام و بونه که يه وه کرده وه،
 منيک که جگه له باره ی بينينه وه نه بيت نانوسم، پاشان ئاغای
 دؤن پيدرو به سه روکی گارسونه کانی وت (لاگوستا سويا دا) مان

بۆ بىنە، بەلام ئەمەى بە فەرەنسى وت، پۆبىيانى عەرەق كىردو،
 لەسەر شىۋازى خەلكى پىنىش، با بشزانىت من ھەرگىز لە ژيانمدا
 تامى تويكلدارەكانم^۲ نەكردبوو، بەلام ئاغای دۆن پىدرو باسى
 چۆنىتى شىۋازى ئامادەكردنەكەى بۆ كىردم و منىش دەمەوئىت بۆت
 باس بكەم، ئىدى ئاوا، كاتىك باش دەبىت، خوشكەكەت دەتوانىت
 بۆت ئامادە بكات. پىۋىستت بە كەرە، سى سەلك پىاز، تەماتە،
 كەمىك سىر، پۆن، شەرابى سى، ئەگواردىنتى^۳ كۆن، ئەوھى كە
 زۆر ھەزەت لىيەتى، دوو پەرداخ لە پۆرتۆى وشك، تۆزىك بىبەر،
 داودەرمان و گوئىز دەبىت. سەرەتا، دەبىت پۆبىيانەكە بە ھەلم
 بىكولنىت-نىوھ كولاو. پاشان ئەو داودەرمانانەى تىدەكەيت
 كە بۆم باس كىردىت، پاشان دەخەيتە فرنەوھ. بەلام بۆ پىي
 دەوترىت عەرەقكردو، ئەوا من نازانم، لەوانەىە لەبەرئەوھ بىت
 كە چەورىيەكى كەمى خوش مەزە دەردەكات. پراۋچىيەكانمان لە
 پىنىش-كە خوشخۆر و چلئىس-بەم شىۋەىە ئامادەى دەكەن،
 منىش پىشتەر خواردنىكى خوش و كەمى ئاوام نەخواردوھ.
 دواى ئەوھ، دۆن پىدرو پەرداخىك بۆرنۆى خوش مەزەى دامى
 و چووين تا لە بالكۆنەكە بىخۆينەوھ. پووناكىيەكانى كەنداوى
 كاسىيە لە ژىرمانەوھ بوون. ئاى پىسەواى ئازىز، ئەوھ چەند جوان
 بوو. ئاغای دۆن پىدرو باسى گەشتەكانى خۆى كرد بۆ سىبىلىيە،
 منىش باسى ئەو گەشتەم بۆ كرد كە ھەمىشە خەونم پىوھ
 بىنىوھ، بۆ سەمەرەندى بكەم و پىشنىارى ئەوھم بۆ كرد كىتەبى
فىربوونى زمانى ئۆزبەكىم لى بخوازىت. بە پىز و خوشەوىستىيەوھ

۲۴ ئەو ئازەلانەى ئىسكە پەيكەريان نىيەو پرووى دەرەوھىيان بەركىكى پەقى ھەيە، وەك
 قىرژالو پۆبىيانو زىندەوھرى سەدەفى.

۲۵ جۆرە خواردنەوھىكى كەولىيە. (و.ك)

بۆم پېكهنى و وتى: سه مه رقه ندى! بېرۆكه يه كى چەند نايابه،
 ئاغاي بېرناردو سواريس، به لام من هەرگيز نيوه دورگه ئېبريا^{۲۶}
 جېناهيلىم، ئەو تۆزهى له زمانى ئيسپانى دهيزانم، كه ميكيش له
 زمانى ئينگليزى، كاتيک هاوپړكانم له لهندهنه وه دین و دهيانبه م بۆ
 يارى بليارد له (لاکازا دو ئەليينتيخو) له ليشبونه، به شم دهكهن.
 كتوپر پووناكيى سهر باخچه كه، كه دهكه و ته كه نارى دهرياكه وه،
 كوژايه وه. له كه نداوه كه ش، جگه له چەند پووناكييه كى كز، كه
 پووناكى به له مى ماسيگره كان بوون، هيچ نه ما، ئاغاي دۆن پيدرو
 پيى وتم: به پريز بېرناردو سواريس ده تگه يه نمه وه بۆ مالله وه. له
 پيگاش، باسى هه له اتنى خوړ و ئاوابوونيم كرد. هه ستم به خوشى
 كردو بيرم كرده وه: فه سايكى خوش له پيناو پۆژه ناخوشه كانم
 بنووسم. ئاغاي دۆن پيدرو ههر سهنگين مايه وه و زۆربليييه كه مى
 پي نه ده بريم. لاي درهخته چه ماوه كانى باخچه كه به دهم باوه،
 دابه زيم و پيموت: سوپاس ئاغاي دۆن پيدرو، يه كيک له خوشترين
 شه وه كانم له ژياندا به سهر برد. ئەويش پيى وتم: من ده بيت
 سوپاست بكه م، بېرناردو سواريسى ئازيز، شه ره فيكى گه وره يه
 بۆ من كه يه كيک بم له و يه كه مينانه ي ياداشته پۆژانه ييه كانت
 ده خوينه وه، هەرگيز بيريشته نه چيىت من زۆر سه رسامم به
 فيرناندو پيسهوا، ئەمەى پيى بلئ، چونكه ئەو خوى نيشانى كه س
 نادات و مه حاله منيش بتوانم ئەمەى پيى بلئيم هه ربويه به توى
 ده لئيم، ئەهى فيرناندو پيسهواى ئازيزم، من سلاو و سه رسامى
 ئاغاي دۆن پيدروم بۆ هيئاويت.

فيرناندو پيسهوا به پيکه نينيكي ماندوانه وه، وتى: سوپاس.

فېرناندۆ پېسەۋا جاريكى تر دەسمالەكەي خستەۋە سەر سنگى .
بېرناردۆ سواريس وتى: ئاغاي پېسەۋا، دەترسم ئا بەم ھەموو
زۆربلىيىانەم ماندووم كردىت، بمبۇورە، لەوانەيە بىزارم كردىت .
ھەرگىز، پېسەۋا بە لاۋازىيەۋە ۋەلامى دايەۋە، قسەكردنم لەگەل
تۆ خۆش بوو، بەلام لەۋ باۋەرەدام مىۋانى دىكەم بىت . سواريسى
ئازىز، سەردانىي كەسىك كە لەم پۇژانەي دوايىدا كەمىك پىشتگويم
خستبوو. بۆ كىتېبەكەت (كتىبى نائارامى) جوانترىن ھىۋات بۆ
دەخۋازم .

۳۰ تشرینی دووهمی ۱۹۳۵

منیش مردنم بیرچوووه

ئەو پیاوہی ھاتە ژوورەوہ پیریکی سەروسیما خانەدان بوو،
پیشیکی زۆر سپی ھەبوو، جلیکی پۆمانی لەبەردا بوو تا سەر
پیەکانی ھاتبوو، ئەویش ھەر سپی بوو.

سلۆ، ئەی ھاوپی، پیرەکە وای وت، من پێگە بە خۆم دەدەم
بیمە خەونەکانتەوہ.

پیسەوا گلۆپی سەر دۆلابەکە داگیرساند، سەیری پیاوہ پیرەکە
کردو ناسییەوہ: ئەنتۆنیۆ مۆرا بوو، ئاماژەى بۆ کرد نزیک بیتهوہ.
مۆرا دەستی بەرز کردەوہ و وتی: فلیپاسی فینیقی^{۲۷} —کە بەر
لە پازدە سال مرد— قیزەى نەورەس و شەپۆلى دەریا قولەکانی
بیر چوہوہ، تا نہینی چارەنوسی تۆم پێبلیت، ئەى فیرناندۆی
مەزن. دەزانم ئاوی ئاشیرۆن^{۲۸} چاوہپوانتە، پاشان تۆفانی گەردە
توورەکان کە ھەموو شتیک تیاياندا ون دەبیّت و تیاياندا ھەموو
شتیک سەرلەنوئى دادەھینریتەوہ، لەوانەى تۆ بگەریتەوہ، وەک
گولیک لە باخچەکانی لیشبۆنە کە لە ئەپریدا چرۆ دەکات، یاخود
لەوانەى وەک بارانیک بەسەر جۆگا و دەریاچەکانی پورتوگالدا،

۲۷ لای فینیقیەکان وینەکەى فریدەدرایە دەریاوہ، بۆ نوئى بوونەوہى ژیان و دەستپێکردنەوہى
خولیکی تری ژیان. (و.ک)

۲۸ پروبارى عەدەم لە ھادس جیھانى خوارەوہ یاخود دۆزەخ. (و.ک)

منیش، منیش پیاسه دهکهم و گویم له دهنگت دهیئت گه ماروی با ده دات.

پیسهوا له سهر ئانیشکی ههستا. ئیستا ئازاری لای پاستی نه ماوه و له ئیستاشدا ههست به هیچ ناکات، جگه له ماندویتییه کی زور. لیی پرسى:

ئهی (گه پانه وهی خواوهنده کان)؟

ئهنتونیۆ مۆرا وهلامی دایه وه: کتیبه که له تهواو بووندایه، به لام نازانم ئه گهر بتوانم بلاوی بکه مه وه، چونکه که سیك نییه بویریئت کتیبه کانى شیئتیک بلاوبکاته وه.

پیسهوا دریژهی دایه: پیم بلئ، کاروبار له کلینیکی کاسییهی دهروون، که بۆ ماوه یهک یه کمان تیا بینى، چۆن ده پروات.

ئهنتونیۆ مۆرا وهلامی دایه وه: باش ده زانیت، دهستنیشان کردنى نه خوشییه کهم، پارانویا^{۲۹} له گه ل نیورۆسیسی^{۳۰} دهروونی پچرپچر بوو، به لام له شانسی من، دکتۆر گاما له وئ بوو، که هزی ده کرد گویم لی بگریئت: ئه و که سیکی زور ئازاده، ئه ویش باوه پى به گه پانه وهی خواوهنده کان و بهرگری له و بیروکه یه دهکات که شیئی بابه تیکه مروف دایه پناوه تا ئه وانه گوشه گیریکات که کۆمه لگا وه پرس ده کهن. منیش کۆمه لگای کاسۆلیکی و کلئسا بیزار ده کهم، چونکه من مژده ی گه پانه وهی خواوهنده کان ده ده م، پیسه وای مه زن، ته نها تویت ده توانیت یارمه تیم بدهیت، به لام تۆش، له ئیستاوه له ئاشیرۆن ده په پیته وه و منیش له شیئخانه یه کدا خۆم

۲۹ paranoia : نه خوشییه که به مانای ههست به چه وسانه وه کردن یا خو به چه وسانه وه گرتن دیت، یان به مانایه کی تر پارانویا واتا متمانه نه بوون به هه موو شتیک به هه موو که سیك به هه موو روداوێك. (و.ک)

۳۰ Neurosis: نه خوشی عوساب. (و.ک)

تەنیا دەبىنمەۋە، كەسش ناتوانىت نووسىنەكانم بىلاۋىكاتەۋە.
پىسەۋا پىكەنى، بە ئەدەبەۋە سەرى خستە سەر سەرىنەكەى
و بە جولەيەكى دىنياكەرانە ئامازەى كرد. وتى:

ئەنتۆنیۆ مۇراى ئازىز، ھەموو ئەو نووسىنانە، كە ئەو پۇژەى لە
كلينىكى كاسىيەى دەروون يەكمان بىنى، پىتدام، لەناو سنوقىكدا
پاراستوومە، سنوقىك پىر لە خەلك^{۲۱}. لە ئىستاشەۋە، كەسەكان
بە زەحمەت تىاي دەمىننەۋە، بەلام كىتەكەت (گەپانەۋەى
خاۋەندەكان)، ھەرگىز ون نابىت. پۇژىك دىت لەلەين زۆرىنەۋە
پەى پى بىرىت، تەننەت —بەۋپىيەى ئەمىرۇ تواناي پىشەبىنى
كردنم ھەيە دەتوانم پىتەبلىم پەخنەگرىكى گەۋرە كەشفى دەكات،
ئەۋىش پىاۋىكى پىر لە ھەست و سۆز و پۇشنىبىرىيە و ناۋى
كۆيلەۋىيە.

ئەنتۆنیۆ مۇرا پرسى: ۋەك كۆيلەۋ باشىكو؟

پىسەۋا ۋەلامى دايەۋە: ئەو جىاۋازە، زۆر جىاۋازە. پىاۋىكە شىعر
نانووسىت، بەلام كارى لىكۆلىنەۋە دەكات، ئەو پىاۋىكى كەللەپەقە
لە كردنەۋەى پەمىزى ناو نووسىنەكانى تۆۋ مىنىشدا سەركەۋتوۋ
دەبىت، پىاۋىكە خاۋەن بەھايەكى مەزنە و بە جىهانمان دەناسىنىت.

ئەنتۆنیۆ مۇرا پرسى: لە چ شۋىنىك لە جىهاندا؟

پىسەۋا ۋەلامى دايەۋە: لە جىهاندا.

ئەنتۆنیۆ مۇرا ھەنگاۋىك چۈۋە پىش و بەچۆكدا ھات:

پىسەۋاى ئازىز، سەبارەت بە دۆزەكەت، چىم پىدەلىت سەبارەت
بە دۆزەكەت، مانەۋەت چۆن بوو لە كلينىكى كاسىيە بۆنەخوشىيە
دەروونىيەكان؟ من سەرسورماۋم، چۈنكە دۋاى ئەۋە نەمبىنىتەۋە،

۲۱ كىتەپكى ئەنتۆنیۆ تابوكىيەۋ بىرىتيە لە لىكۆلىنەۋەۋە ۋتار لە بارەى ژيان و ئەدەبى پىسەۋاۋە.

ئايا جيايان كرديته وه؟

پيسهوا هه ناسه يه كى هه لكيشا. وتى:

دهييت دان به وه دا بنييم، من داخلي نه خوشخانه نه بووم. ئاره زووم له وه نه بوو. پيم باشتر بوو چەند ههفته يهك له خانوييهك به سەر بهرم كه به سەر كه نداوه كه دا ده پروانييت، له شه قامى (داسوداد)، لاي خانميك كه گرنگى پيده دام، ئه و بيوه ژنه، له گه ل دوو كچه كهيدا ده ژى، ئه وان دوو مندالى ژيكه لهن، ژنه كه ههنديك ژهمى كه مى سه يري له نيوه پوو ئيواره دا، بو ئاماده ده كردم. به لام، له قولاييدا، بو نا، ئازيزم ئه نتونيؤ مورا ده مه وييت بو ت وه سف بكه م، ده ي با بزانييت، هه ميشه، بو نيوه پروان، ماسى به فرن لينراو ياخود برژاو له گه ل شه رابى كولاريى سى، له ئيواره شدا، ئاي له ئيواره دا، شيوه كه خوانيكي راسته قينه بوو. هه ميشه شورباى يه نتيجانا ياخود كالدو فيردى، پاشان، ئه نديشه ي بكه، ماسيه كي موره به فرن و (بيسكا دينا س دو رابو نابوكا) و چەندين ده فري بچوكى به تام. ژووريكم درابوييه به سەر كه نداوه كه دا ده پروانى، له راستيدا خو ي هولييك بووه به دوو كه لكيشييكه وه، به لام به مه به ست، كرابوو به ژووريكى نووستن. له ئيواره دا، تياى ده مامه وه، له بالكونه كه دا، له كه نداوى كاسيه و ئه ستوريلم ده پروانى، له راديوكه شه وه گويم له ئاوازي سه مائاميز ياخود هه نديك گورانيى كو نى (ناوچه ي) كوامبرا ده گرت، هه ستم به به خته وه رى ده كرد.

ئو خانمه ناوى چيه؟ ئه نتونيؤ مورا پرسىارى كرد.

ناوه كه ي هيج بايه خيكي نيه، پيسهوا وه لامى دايه وه.

ئه نتونيؤ مورا وتى: من ئيره ييت پيده بهم، به راستى من ئيره ييت

پيده بهم، ساتى به خته وه رى به بووه، پيم بلئ، له چاره سه ركردنه كه دا

سەرکەوتو بوویت؟

پېسەوا وتى: باشە، بەدىيارى كراوى لە وكتەدا، شەپۆلىكى
 رەش دای لەسەرم، دەزانیت، نەمدەزانى چى بکەم، خۆم وەك
 شىت دابنیم یاخود خۆم فرې بدەمە پووبارى تاجەو. پېویستم
 بە خیزان ھەبوو، بە کەسیک گرنگیم پى بدات، بە مېھرو
 سۆزەو مامەلەم لەگەل بکات. لەم خیزانەدا ئەو پەناگایەم
 دۆزییەو، پاشان، کاتیک بە تەنیا دەمامەو، چونکە ھەندیک
 کات بە تەنیا دەمامەو لە مالاكەدا، سەگىكى لى بوو، سەگىكى
 رەشى جوان ناوى جۆ بوو، (بندوق) زۆر زیرەك بوو، شیعەرە
 ئیزۆتیریيەکانم^{۳۲} بۆ دەخویندەو و دلنیابووم لەو، ئەو سەگە،
 پۆحى خواوەندە میسریيە کۆنەکانى دوناودۆن کردو، پەلەکانى
 خۆى لەسەر کاشییەكە دەخوراند و کیشى شیعەرەکانى بۆ پارچە
 پارچە دەکردم. لەمیانەى ئەم کەرت کردنە شیعریيە، شیتانە
 و خواوەندانەییەو، کیشى شیعەرەکانم پیکدەخست، دەمگۆرپىن
 بۆ موسیقا. دواى ئەو، بۆ دانیشتن دەچووم بۆ بالكۆنەكە و
 کەنداو کەم دەبینى، بەلەمى ماسى گرەکانم دەبینى کە دەمەو
 بەیانى دەگەرانەو، گویم لە دەنگى ئەو دەریاوانانە دەبوو کە
 بە خوشییەو یەکتریان بانگ دەکرد، بۆنى قەتران و تۆپى
 ماسیگرەکانم ھەلدەمژى و ھەموو شتیک جوان و کۆن بوو،
 ئیدی لەم پێگایەو چاک بوومەو، مردنم بیرچووەو و سەرلەنوئ
 گەرامەو بۆ ژيان.

ھەرەھا منیش مردنم بیرچووەو، ئەنتۆنیۆ مۆرا وای وت،

۳۲ وشەكە لە بنچینەدا یۆنانییە، واتای نادیار و تاییەت دەدات، ئیزۆتیریك بە عەرەبى پى
 دەلین العلوم الباطنية. (و.ك.)

چونكه من باوكه لوكريسم خوښدهوه، نهوهى گهړانهوهى ژيانى^{۳۲} له پړژيمى سروشتدا زانى و تىگه شتم ههموو نهو گهردانهى پيكي دهينن نه م تايبه تمه ندييه ناكوتا بچوكانهى نه م جهسته يهى ئيستامان پيكد هينن، دواى نهوه له سووپه نه به ديبه كهدا دهگهړپنهوه و ناو، زهوى، بهروبومو گهيوهكان، پوهوك، نهو نورهى بينايى ده به خشيت، نهو بارانهى ته پمان دهكات، نهو ههوايهى دهمان شه كينيت، نهو به فره سپييهى له زستاندا به پالتوكهى دهمان پيچيتهوه. نهى پيسهوا، نهى مهن، به زور شيوهى جياواز كه سروشت دهيه وييت، ههموومان دهگهړپينهوه بو زهوى، له وانهيه، ببيت، سهگيك ناوى جويه، گهردى لكه گيايهك ياخود دهمارى^{۳۳} كچوله يهكى ئينگليز، كه به سه رساميهوه سهيرى يه كييك له گورپه پانه كانى ليشبون نه دهكات. به لام تكات لى دهكه م، هيشتا كات زوه بو نهوهى جيمان بهيلايت، كه ميكي تر له نيوماندا به سيفه تى فيرناندو پيسهوا، بمينه رهوه.

پيسوا پوومه تى خسته سهر سهرينه كه و به ماندووييهوه زهرده خه نه يهكى كرد. وتى:

نازيم نه نتونيؤ مورا، برو سيريبن له مهمله كه ته كهى خوى دهيه وييم، ئيستا كاتى پوشتنه، ئيستا كاتى به جي هيشتنى شانوى نه م وينانه يه كه پيى ده ليين ژيان. نه گهر تو نهو شتانه ت دهرانى من له ميانهى چاويلكه كانى پوچهوه بينيومن، لوتكهى

۳۲ لايه نگرانى نه م بيروكه يه، پيان وايه گهردون و مروف و ههموو شتيك دواى مردن و فنه نابوونيان، سهرله نووى وهك خوى ده خولقيز تتهوه. ههموو شتيك جاريكى تر پرووده داتهوه. (و.ك)

۳۴ له عه ره بيه كهدا وشهى (عرقوب) ههيه، بريتييه لهو پرهگه نه ستورهى له سهر و پاژنهى پيوه به ره و پوز هه لده كشيت (فه ره نكي شيرين).

ئۆریۆنم بینووه، لەو بەرزییەدا، لەو فەزا بى كۆتاییەدا، بەم دوو پى زەمینییەم بەسەر خاچى باشوردا پۆشتووم، شەوانى بى كۆتاییم وەك نەیزەكیكى درەوشاوه بریوه، فەزا ئەندیشەكراوهكانى نیوان ئەستێرەكانم بریوه^{٣٥}، شەهووت و ترس، پیاو، ئافرەت، پیر، كچیكى بچوك بووم، حەشاماتى جادە زۆر و زەبەنەكانى پایتەختە گەورەكانى خۆرئاواوووم، سكونى بودای پۆژەهەلات بووم كە ئیرەیی بە ئارامیی، بە حیکمەتى دەبەم، من خۆم بووم و ئەوانى تریش، هەموو ئەوانەى دەمتوانى بىم بەوان، شكۆو شەرمەزارى، كەفوكول و داهیزراویم ناسى، ئەو پووبار و چیايانەم برى كە گەشتن پىیان ئاستەم بوو، پان و میگەلە ئارامەكانم بینى و خۆر و باران بەر سەرم كەوتن، مى بووم لە گەرمادا، ئەو پشیلەیهش بووم لە شەقامدا یارى دەكات، خۆر و مانگ بووم، من هەموو ئەوانە بووم چونكە هەرگیز ژيان بەش ناكات. ئەنتۆنیۆ مۆرای ئازیزم، بەلام لە ئیستادا، بەش دەكات. ئەو ژینەى ژيام وەك ئەزمونکردنى هەزاران ژيان وابوو. من شەكەتم، مۆمى ژيانم توایەوه، تەكا دەكەم، چاویلکەكەم بدەرى.

ئەنتۆنیۆ مۆرا جەلەكەى پىك كرد. پرۆمیسۆس لە ناووەیدا گینگلى دەدا. هاواری كرد:

ئەى ئاسمانى خواوەند، ئەى بايە بالدارە بزۆزەكان، ئەى سەرچاوەى پووبارەكان، ئەى بزەى شەپۆلە بى ئەژمارەكانى دەريا، من لىتان دەپارپمەوه، ئیوه و ئەو خۆرەى هەموو شتىك دەبینیت، هەمووتان سەیر بكەن بزەن چ ئازارىك دەچىژم. پىسەوا هەناسەیهكى هەلكیشا. ئەنتۆنیۆ مۆرا چاویلکەكەى

۶۲ ورپنه، سى رۆژى كۆتايى فيرناندو پيسهوا

له سهر كۆمه ديه كه هه لگرت و كرديه چاوى. پيسهوا چاوى
كرده وه، ده ستي له سهر چه رچه فه كه له جولّه كه وت. كاتژمير
بيست و سى و سى خوله كى ته واو بوو.

ئەو كەسانەى لەم كىچىكەدا دەردەكەون

● فېرناندو پېسەوا

دەوترىت ئەدەبى پورتوگالى چوار شاعىرى مەزنى ھەيە، ئەو (يش) فېرناندو پېسەوا (يە). ديارە ئەم قسەيە بۆكەسىك فېرناندو پېسەوا نەناسىت، كەمىك تەمومژاوييە و ناتوانىت بە قوۋلى لە مەغزا و جوانىي ئەم پستەيە تىبگات، بەوھى بلىي چوار شاعىرەكە يەك ناويان ھەبوويىت، ياخود ھەر چواريان يەك كەس بوون؟

كاتىك فېرناندو پېسەواي شاعىرى پورتوگالى، كە يەكك لە شىعرە بەناوبانگەكانى (دوكانى توتن)ە، لە ۳۰ نۆفەمبەرى ۱۹۳۵دا، مرد، پىچەوانەي نووسەرانى تر، ئەو ژيانى لەدواي مردنەكەيەوھ دەستى پىكرد. بەوھى باوھلىكى لەدواي خۆي بەجىھىشت، كە تا ئىستا، بە پر رازترين ميرات دادەنرىت لە مىژوي ئەدەبدا و كردى بە ئەفسانە لە دنيای نووسيندا.

فېرناندو ئەنتۆنيۇ نۆگىيرا لە ۱۳ى يۇنيۇى ۱۸۸۸ لە لىشبونە لەدايكبوو. ئەو كوپى ماجدالينا بينيىرو نۆگىيرا و جواكىم دو سىبىرا پېسەوا بوو. باوكى لە يەكك لە پۇژنامەكانى شارەكەدا پەخنەگرى ميوزىك بوو. كاتىك پېسەوا تەمەنى پىنج سالان دەبىت، باوكى دەمرىت، دواي ئەوھى تووشى نەخۆشى سىل دەبىت. ديۇنيسىي نەنكىشى (دايكى باوكى) تووشى جۇرىك لە

شیټی مه ترسیدار ده بیټ و له شیتخانه دهمریت. له سالی ۱۸۹۵ ده پوات بو دوربان له باشوری ئەفریقا، چونکه دایکی شوو به کونسولی پورتوگال ده کات له باشوری ئەفریقا. هه موو خویندنی به زمانی ئینگلیزی ده بیټ. بو ناو نووسین له زانکو ده گه پیته وه بو پورتوگال، به لام خویندن ته واو ناکات و له لیشبوونه ده ژي. له ۸ مارسی ۱۹۱۴ دا ئەلبه رتو کایرو، یه که م که سایه تییه ئەلته رناتیفه کانی به ده رده که ویت و دواتر پیکاردو پهییس و ئەلفارو دو کامبوسیشی به دوا دا دین. ئەم جیگره وانه ی (ئەلته رناتیف) (ئەوی دیکه ی تربوون). ده نگ گه لیک له ناویدا دواون و ژيانی سه ربه خوی خویان ده بیټ. پیسه وا هه موو نووسه ره پیشه وه کانی پورتوگال ده خولقینیت، هه میشه له په نسیون (ئوتیلی بچوکی هه رزانبای) یاخود ژووری کریدا ژیاوه. ته نها یه ک خوشه ویستی هه بووه له ژيانیدا ئەویش له گه ل (ئوفیلیا کویروز)، که وه ک چاپکه ر له سه ر ئامیری چاپ، کاری کردووه له و کومپانیای هه نارده کردن و هاورده کردنه ی پیسه وا کاری لیکردووه. خوشه ویستییه کی به هیز و کورت بووه. پیسه وا له ژيانیدا ته نها له گوڤاره کاندا نووسینی بلاوکردو ته وه، ته نیا کتیبیکی بلاوکه راوه شی له پیش مردنه که یدا، کتیبیکی بچوک بووه به ناوی (نامه وه)، که چیروکیکی ئیزوتیرییه له باره ی پورتوگاله وه. له ۳۰ تشرینی دووه می ۱۹۳۵ دا، له نه خوشخانه ی (قه شه لویسی فه رهنسی) له لیشبوونه به هوی نه خوشی جگه ره وه دهمریت، که پیده چیت به هوی زیاده په وییه وه بوو بیت له کولدا.

نامۆی پېسه‌وا له‌وه‌دایه، که تا له‌ژياندا بووه، به‌رده‌وام و پوځانه خه‌ریکی نووسین بووه. به‌لام ته‌نها دیوانه شیعریک به‌ناوی (نامه) بللوده‌کاته‌وه. به‌لام دواي مردنی، باوه‌لېک ده‌دو‌زریته‌وه،

كە پېسەوا ژمارەيەكى زۆر نووسىنى تىدا شاردۆتەو. ئەو نووسىنانەشى بەناوى كەسانى ترەو نووسىو و وەك شارەزايانى پېسەوا دەلّين، نزيكەي ۲۷۵۴۳ دەقى تىدا دەبىت و تا ئىستاش لىيان ساغ دەكرىنەو و بلاودەكرىنەو، كە لەم دوايەدا، يەككىيان پۇمانىكى پۇلىسى بوو، بەناوى (دۆزى فارگاس) بلاوكرايەو.

سەير و سەمەرەيى پېسەوا (ناوى راستەقىنەي - فىرناندو ئەنتۇنيۇ ئۆگىيرايە، بەلام يەككىك لە ماناكانى ناوى پېسەوا، برىتتيە لە هيچ كەس، چۆن لە كوردیدا ناوى بېكەس ھەيە)، لەو دايە كە ئەو، تەنھا ناوى خوازوى بەكارنەھىناو، تا بيانكات بە دەمامك بۆ خۆي و لە ترسدا، ياخود لەبەر ھەر ھۆكارىكى تر، بەناوى ترەو بنووسىت. بەلكو ئەو كەسايەتتيەكانى خولقاندو و ژياننامەي بۆ دروستكردوون، تەنانت چاوپىكەوتنيان كردو و نامەيان نووسىو، شىعريان وەرگىراو و پەخنەيان نووسىو. ھەرچۆن كەسىكى راستەقىنە دەيكات. لەپشت ھەر ناويكەو، كەسايەتتيەكى دروستكردو، كە شىو و بىروباو پو شىواي نووسىنى جياوازە: چ لە پېسەوا خۆي، چ لە كەسايەتتيەكانى ترى. تەنانت تياياندایە گومان لە بوونى پېسەوا خۆي دەكات، وەك ئەلفارۆ دى كامپۇس. ھەيانە سەر بە دنيای گوندە، ھەشيانە پەشبينە و بىر لە خۆكوشتن دەكاتەو. ھەيانە باوهرى بە پۇلى زانستە لە پىشكەوتن و بەختەوهریدا...

لەنامەيەكدا كە ۱۳ى كانونى دووهمى ۱۹۳۵ بۆ ئەدۆلفو كاسايسى نووسىو، پېسەوا دەلّيت: ھەر لە مندالّییەو، دەمويست جيهاننىكى وەھمى لە دەورى خۆم دروستبەكەم و دەورى خۆم بە ھاوپى و ناسياوانىك بدەم، كە ھەرگىز بوونيان نەبوويىت. لە ھەشتى مارسى ۱۹۱۴دا، پارچە پارچە بوونى پېسەوا، ياخود

دابه شېبوني بۇ چەندىن كەسايەتى تر پروودەدات. ياخود دەكرى بليين لهو بهرواره دا، پيسهوا دەر وازەكانى خوى دهكاتەوه، تا چەندىن كەسايەتى وەهمىي لى بېنە دەرەوه. ئەويش دواى ئەوهى لهو پوژەدا ۳۰ شيعر به يەكجار و بېئەوهى پاك نووسيان بكات، له ژير ناوى (شوانى ميگەل) دا دنووسيت، له وكاتەدا پيسهوا هەست دەكات ئەوهى شيعرەكانى نووسيووه، خوى نيه، به لكو كەسيكى تره، كه دەستبەجى ناوى ئەلبەرتو كاييروى ليدەنييت. دواى ئەوه يەك به دواى يەك، كەسايەت يەكانى ترى دەخولقينييت.

پيسهوا له نووسينيكي دانپيانان ئاسادا به ناوى (ساتى شەيتان)، باس لهوه دەكات، كه له ساتى نووسيندا تارمايى ياخود پوچى كەسيك ديتە ناوييهوه و ئيدى وەك ئەو و به ناوى ئەويشەوه دنووسيت.

پيسهوا زور كەسى خولقاند، كه له بوارى جياجيادا ده ياننووسى. وەك ئەوهى تەنها پيسهوا بەشى ئەوه نەكات تا گوزارشت له خوى بكات. لهو كەسايەت يە وەهميانەى پيسهوا به ناويانەوه دهينووسى: شيقالييه دى با، به يەكەم كەسايەتى خولقينراوى پيسهوا دادەنرييت، كه به فەرەنسى نامەى بۇ پيسهواى تەمەن شەش سال نووسيووه. دواى ئەو، چارلس پوڤەرت ئانون، كه به ئينگليزى دهينووسى. پاشان ئەلكسەندەر سيچ. هەروەها ئەنتونيۆ موراى كۆمەلناس و فەيلەسوف كه له بارەى بت پەرسيتيهوه دهينووسى، پافائيل بالدایا كه گرنگى به سىحر و غەيب دەدا و له نووسيندا دهيوست ئەوه بسەلمينييت، كه بوون وەهمە. توماس كرۆزى پەخنەگر و ئەكادىمىي پسپور له شيعرى ئەلبەرتو كاييروو وەرگيرى شيعرەكانى كايروش بووه (دياره كاييرووش كەسايەت يەكى وەهمى و دروستكراوى پيسهوا خوى بوو). بەلام

زىياد لە ھەموو ئەو كەسايەتییە وەھمیانەى پيئسەوا، چوارىيان زۆر بەناوبانگن، كە پيئسەوا ژياننامەى بۆ دروست كردوون، وەك ئەوھى كەسانى راستەقىنەبن:

- پيكاردۆ پەييس: (ديارە ئەم ناوھ راستەوخۆ دەمانگە پيئيئەوھ بۆ پۆمانەكەى ساراماگو -سالى مردنى پيكاردۆ پەييس-) . پيكاردۆ پزىشك و شاعير دەبيئت و وەك دوورخراوھەك لە بەرازيل دەژى. شيعرەكانى پيكاردۆ، شيعرگەليكى ئاسايين و زياتر پەشبيني زالە بەسەرياندا.

- ئەلفارۆ دى كامپۆس: لە لەندەن دەژى و پيشەى ئەندازيارى دەرياييە. كەسيئيەكى گۆشەگيرە و كاريگەريى والت وايمان و ئايندەخوازەكانى ئيتاليانى بەسەرەوھە.

- ئەلبەرتۆ كاييرو دا سيلفيا: ٢٦ سال دەژى و تەمەن كورتنين كەسايەتیی پيئسەوايە، كە ١٨٨٩ لەدايكبوو و زۆربەى ژيانى لە گوند بەسەر بردوو، لە ١٩١٥ بە نەخۆشى سيل دەمرئت. كەم خویندەوارى و گوندى بوونى كاييرو، كاريگەرى ھەبوو لەسەر شيعرەكانى. جاريك ئافرەتيكى خۆشويستوو، بەلام ئەو گرنگى پيئەداوھ.

برناردۆ سواريس: پيئسەوا ئەم كەسايەتییە وەك كەسايەتییەكى شيؤينراوى خۆى وەسف دەكات و بە نووسەرى (كتيبي ناارامى) دادەنريئت، كە كۆمەليك نووسينى كورت و ياداشتى پۆژانەن و لە جانتايەكدا بوون و دواتر كۆكراونەتەوھ.

پيئسەوا جانتايەك پەر لە خەلك ياخود باوھليك بەجيدەھيئيئت، وەك ئەنتۆنيۇ تابوكى دەليئت. وەك ئەوھى لای پيئسەوا، كەسە دروستكراوھەكان، راستەقىنەتر بن لە كەسانى ئاسايى. پيئسەوا لەو كەسە دەگمەنانەيە، دوور لە نيئرجسييەت و عەشقى ناوبانگ، تەنھا

دەيوېست بۇ خۇي بنووسېت، بۇ خۇي كە بەو ھەموو كەسە
وہەميانەي دروستي كردبوون و تېكستيان دەنووسي، ئەدەبېكە بۇ
خۇي.

بەرھەمەكانى پېسېوا بۇ چوار بەش پۆلېن دەكرېن:

- ئەو شيعرانەي بەناوي خۇيەوہ نووسيوني.

- ئەو شيعرانەي بەناوي كەسايەتي وہمى و خولقيئىراوہوہ
نووسيوني.

- ئەو ياداشتانەي بەدرېژايى ژيانى نووسيوني، بەلام داويەتايە
پال برناردو سواريس، كە ھەر كەسايەتايەكي وہمى و دروستكراوي
خۇيەتي.

- ژمارەيەكي زۆر لە چيرۆك، ليكۆلېنەوہ، وتار، نامە و وەرگېران،
كە لە زۆر بابەتي فەلسەفي، ئەدەبىي، ئابورى و پاميارى دواوہ و
بەناوي كەسايەتي خولقيئىراو و وہمىيەوہ نووسيوني.

پېسېوا لوغزېكە و تا ئېستاش نەتوانراوہ، ھەموو ئەو
كەسايەتيانە بدۆزېنەوہ، كە خولقاندوني و وەك دەوترېت، پېسېوا
بۇ خۇي ئەدەبېكە.

پېسېوا كەسېك بوو، ئەگەر لەبەر خۆر بوەستايە، ئەوا ۷۲
سېبەرى دەبوو.

• ئەلفارۆ دو كامپۇس

ئەلفارۆ دو كامپۇس ۱۵ى ئۆكتۆبەرى ۱۸۹۰ لە تاقىرا لەدايكبوو،
 كە دەكەويته كەنارەكانى ناوچەى ئەلگارفى لە پورتوگال. لە
 شارى گلاسكو دبلۆمى لە ئەندازىارى دەريايى بەدەست ھىناوہ.
 لە لىشبۇنە ژياوہ بىئەوہى كار لە بوارى پىشەكەى خۇيدا بكات. بە
 كەشتىيەكى زەرياي ئەتلەنتىك بر سەفەرېك بۆ پۆژھەلات دەكات
 وقەسىدەيەكى كورت بەناوى (ئۆبيارىۆم)ى بۆ دەنووسىت. ئەو
 سوک و پساوا، ئايندەخوازى، پىشەرەو، نھیلیستى بووہ. لە سالى
 ۱۹۲۸دا، جوانترین شىعرى سەدەكە (دوكانى توتن) دەنووسىت.
 لە ژيانىدا خۆشەويستىيەكى ھۆمۆى ھەبووہ و بەجۆرىك خۆى
 لە ژيانى پىسەوا ھەلدەقورتىنىت، كە دەزگىرانىيەكەى لەگەل
 ئوفىليا تىكدەدات. كامپۇس كەتە و خاوەن قزىكى پەشى خاو
 بووہ، بەلادا دايھىناوہ، كامل و كەمىك لوت بەرز بووہ، عەينەكى
 يەك چاو (مۆنۆكل)ى لە چاو كردوہ، ئەمەش شىۆەيەكى
 نمونەيى كەسىكى پىشەرە و بووہ لەو سەردەمەدا. ئەو بۆرژوازى
 بووہ و بۆرژوازىش نەبووہ، نەرمونيان و قىرسچمەش بووہ، ھاندەر،
 عوسابى (Neurosis)و غەمگىن بووہ. لە ۳۰ى تشرىنى دووہمى
 ۱۹۳۵، لە ھەمان پۆژو سالددا لەگەل پىسەوادا دەمرييت.

● ئەلبەرتۆ کايرو

ئەلبەرتۆ کايرو دا سىلقاي مامۆستاي فيرناندو پيسهوا و ھەموو ئەلتەرناتىفھەکانىيەتى، سالى ۱۸۸۹ لە لىشبۇنە لەدايکبوو و سالى ۱۹۱۵ لە يەکک لە ھەريمەکاندا مردوو و ھەکو باوکی پيسهوا نەخۆشى سىلى ھەبوو. ژيانە کورتەکەى لە گونديکى ريباتىخو، لە مالى يەکک لە پوورە قەيرەکانى بەسەر دەبات، کە لەبەر تەندروستىيە لاوازەکەى، لای ئەو گۆشەگىر دەبىت. شتىکى ئەوتۆ نىيە تا لەبارەى ژيانى ئەم پياوھ گۆشەگىر و پاماووھ بووترىت، کە دوور لە ھەموو ژاوھژاويک ژيا. پيسهوا بە: پياويکى قژ زەرد، رەنگ بزرکاو، چاوشين، بالا مامناوھندى وەسفى دەکات. لە پووکارددا شيعرى پەسنکارى ساکارى نووسیوھ، بەلام لە راستیدا کايرو ھەک چاويک بوو بۆ بينين و يەکک لە پيشەنگانى فينۆمينۆلۆژيايە، کە لە دواى چەند دەيەيەک لە ئەوروپا دەرکەوت.

• رېكاردۇ رەيىس

رېكاردۇ رەيىس لە ۱۹ى سىپتەمبەرى ۱۸۸۷ لە ئۆبورتۇ لەدايكبوو و لە قوتابخانەى يەسوعىيەكان گەرەبوو. پزىشك بوو، بەلام نازانىن ئەگەر سوودى لە پىشەكەى بينىيىت و لەسەرى ژىابىت. دواى دامەزراندنى كۆمارى پورتوگال، بەھۆى بيروباو پرە ئەنارشىيەكانى چوو بۆ تاراوگە لە بەرازىل. شاعىرىكى ھەستەكى، مادى، نيوكلاسىك بوو و كارىگەر بوو بە والتەر باتەر و كلاسىكى ئەبستراكت و وشك، كە ھەندىك لە سىروشتىيەكان و ھەندىك لە پىاوانى زانستى ئەنگلۇ سەكسۇنى لە كۆتايى سەدەكەدا، سەرسام كردبوو.

• بېرناردو سواريس

مىژوى لەدايك بوون و مردنى نازانىن. ژيانىكى زۆر خاكى
 ژياوه. لە يەككە لە كۆمپانياكانى هينان و هەناردەكردنى قوماش
 لە شارى لىشبۆنە (يارىدەدەرى ژمىريار) بووه. هەميشە خەونى
 بە سەمەرقەندەوه بىنيوه. ئەو نووسەرى ياداشتە پۆژانەى ليرىكى
 و مېتافىزىكى بووه و ناوى (كتىبى ناآرامى) لىناوه. پيسهوا لە
 چىشتخانەىەكى بچوك بەناوى (پيسهوا) دەيناسىت و لە كاتى
 شيو خواردندا، بېرناردو سواريس باسى پرۆژە ئەدەبىيەكەى و
 ھەروەھا خەونەكانى خۆى بۆ دەكات.

• ئەنتۆنيۆ مۆرا

ئەنتۆنيۆ مۆراي فەيلەسوف، خاوەنى كتيبي (گەرانه‌وه‌ي خواوەندەكان)ە، كە دواتر كتيبي گەرەي (نيوپاگاني)ي پورتوگالي پيكدەهينيت، كوتايي ژيانى لە كلينيكى نەخۆشيه دەروونيه‌كان لە كاسيه به‌سەر دەبات. هەر لەم كلينيكەدا پيسەوا ئەنتۆنيۆ مۆرا دەناسيت. ئەنتۆنيۆ مۆرا گەرە، سەنگين، خاوەن ديدكى زيندوو و پيشيكي سپى بوو. ئەنتۆنيۆ مۆرا سەرەتاي شيوەنى پرۆميسسيۆس، كە لە تراژيدياي ئەخيلەو وەرگيراو، بۆ پيسەوا دەخوينيتەو. لەم دۆخەدا فەيلەسوفە پيرەكە دەست‌نوسەكانى بە پيسەوا دەسپيړيت.

• نووسه

روماننوسى ئيتالى، ئەنتونيو تابوكى (۲۳ى ئەيلولى ۱۹۴۳- ۲۵ى ئازارى ۲۰۱۲) ئەو نووسهريه لىناو ئەفسانه و دنيای پيسهوا دا کارى کردوه. دياره تابوكيش، بۇ خوى چيروکيى سهرسورپهينهرى ههيه. ئەو کاتيک گهنج دهبيت، لهسهرهتاي دهيهى شهستى سهدهى رابردودا، له فهرهنا دهخوينيت، بهريکهوت له کوښکيى نزيک ويستگهى شهمندهفر، کتيبى (دوکاني تووتن)ى پيسهوا، به وهرگيردراوى فهرهناى دهکريت، که ناوى ئەلفارو دو کامپوسى لهسهره، (ئهميش يهکک له کهسايهتیه دروستکراوهکاني پيسهوايه و پيسهوا بهناوييهوه شيعرى نووسيوه). تابوکى له ريگاي گهپانهوهى بهرهو ئيتاليا، دوکاني تووتن دهخوينيتهوه و ئيدى سهرلهبهري ژيانى دهگورپيت. بهوهى ئەو کتيبهى پيسهوا وایلیدهکات خوى فيرى پورتوگالى بکات و لهوى بخوينيت و ببيت ه ماموستاي زمان و ئەدهبى پورتوگالى و يهکک له پيسهواناسه گرنگهکان و وهرگيرى پيسهوا بۇ زمانى ئيتالى.

تا رادهيهک دهتوانم بلیم له دنيای کورديدا تابوکى ئامادهيى ههبووه، بهلام بهوپييهى دنيای خویندنهوهى ئيمه (مؤد) زور زاله بهسهريدا، ئەوا تابوکى زور بيدهنگ تيپهريوه. ئەگينا تابوکى يهک کتيبى ههيه بهکوردي، که ئەوهنده به بيدهنگى تيپهريوه،

باوھ پناكەم زۆر كەس ھەر ئاگاداریشی بوویت. ئەو كتیبەش ناوی (خەونی خەونەكان)ە، كە لەلایەن (جەلال پەئوف) ھەو سالی ۲۰۰۲ كراوھ بەكوردی و تابوکی لەو كتیبەدا بیست خەونی ئەندیشەیی، بەناوی بیست ناودارەوھ دەگێریتەوھ، وەك ئەوھى لەبرى ئەوان خەون ببینیت، یاخود ببیتە ئەوان. لەوانە: پامبۆ، لۆركا و گۆیای وینەكیش و... دیارە ئەو یارییە تابوکی لەم كتیبەدا دەيكات، زۆر جیاوازه لەوھى پێسەوا، ئەگەرچى جوانیی خۆی ھەيە و دەتوانریت ھێلێكى زۆر پەنھان لەنیوان ئەم كتیبەى تابوکی و پێسەوادا بدۆزینەوھ. بەوھى ئەگەر پێسەوا دابەش ببیت بەسەر زۆر كەسایەتى وەھمیدا، ئەوا تابوكیش جورێك لەم دابەشبوونە دەكات، بەلام بەسەر كەسانی واقعی و راستەقینەدا. تابوکی چەندین كتیب و وتاری ھەيە، كە راستەوخۆ پەيوەندیان بە پێسەوا وە ھەيە. وەك یەكەم پۆمانی بەزمانی پورتوگالی (نویژێك بۆ ئاسودەیی مردوان)، كە دواى مردنەكەى ئەندیشەى بەيەك گەشتنێك دەكات لەگەڵ پێسەوادا. كتیبی (سنوقێك پەر لە خەلك)، پۆمانی (شەوھ ھیندیەكان) و پۆمانی (وړپنە سى پۆژى كۆتایی ژيانى پێسەوا).

ئەو كتیبەى دوايیان (ئەم پۆمانە وەرگێردراوھە)، پۆمانێكى زۆر بچوكى تابوكیە، كە زیاتر بە یاداشتى دوا پۆژەكانى پێسەوا دەچیت، (بەلام یاداشتێكى ئەندیشەى كە تابوكى دەینووستیەوھ). وەك لە ناوینشانەكەيەوھ بەدەردەكەوێت، باسى ئەو سى پۆژەى پێسەوا دەكات، كە نەخۆشە و لە خەستەخانە دەكەوێت. لەو ماوھەدا پێسەوا لە سەرەمەرگدايە و سى كەس، لەو كەسایەتیە وەھمیانەى، پێسەوا خۆى خولقاندونى و بەناویانەوھ دەقى نووسیوھ، ھەر جارە و یەكێکیان خۆى دەكات بە ژورەكەیدا و

سهردانى دهكات. هر يه كيځيښ له و كسايه تيانه، دهكه ويته
گفتوگو له گه ل پيسه وادا و پيكه وه له باره ي زور شته وه ده دوين.
پيسه واهه سيك بوو، كه چوار ژيان، ژيا. نه ويش له ريگاي
نه و كسانه ي خولقاندنى. له پومانه كه ي تابوكيدا و له كاتى
سهرمه رگه كيدا، هه مو نه و ژيانانه ي پيسه واهه هه يوون، به يه ك
ده گهن و له دورى چهرپاكه ي كوده بنه وه، (كه له راستيدا بوونيان
نيه و تنه له سهر كاغه ز هه يوون) و گفتوگو ده كهن، كه پيناچيت
له نيوان ويته يه كى وه همى و ويته يه كى واقيعى و نه سليدا بيت.
به لكو وهك نه وه ي گفتوگو كه له نيوان دوو ويته ي نه سليدا پروبدات.
هه روه ها نه و پومانه بچوكه ي له چاپه عه رهبويه كيدا به
(شه واني هيندى) وه پگيردراوه، په يوه ندييه كى قولى به دنياى
پيسه واهه هه يه و نامه ویت ليردها هيجى له باره وه بليم.

نه نتونيو تابوكى وانه ي نه ده بى پورتوگالى له زانكوى (سينا)
دهوته وه، دواى نه وه ي سالانيكى زور، وهك به پيو بهر له سهنته رى
پوشنبيريى ئيتالى له پورتوگال كارى كرد. له ۲۵ مارسى ۲۰۱۲
كوچى دوايى كرد.

• وینەکیڭش

سکيچەکانی فیرناندۆ پیسەوا، که لەم کتیبەدان، بەشیک لە زنجیرەیهک پیکدەهینن، که ۲۲۳ وینەن و (خۆلیۆ پومار) کیشاونی. ئەم کارانەشی بۆ ئەوە کرد، تا (ئەزۆلیخۆس) لە ویستگە ی ئەلتو دۆس مۆینۆس لە میترووی بەرشەلۆنە برازینەو. ئەم کارانەش پیشکەش بە چوار شاعیر کراون: کاموئیس، پۆکاچ، ئەلمادا و پیسەوا. ئەم وینانەش هەر هەموویان، سالی ۱۹۹۳ لە ئەلبومیکیدا چاپکرانەو و کۆمپانیای (میتروپۆلیتانۆ لیشبۆنە) بلای کردەو. خۆلیۆ پومار سالی ۱۹۲۶ لە لیشبۆنە لەدایکبوو و لەنیوان لیشبۆنە و پاریس دەژی و کار دەکات.

چەندین پیشانگای لە پاریس، لیشبۆنە، بەرازیل و ئەلمانیا کردۆتەو. چەند کتیبیکی بلۆکردۆتەو، لەوانە:

* گوتار لەبارە ی عەجزی هونەر مەندەو ۱۹۸۴.

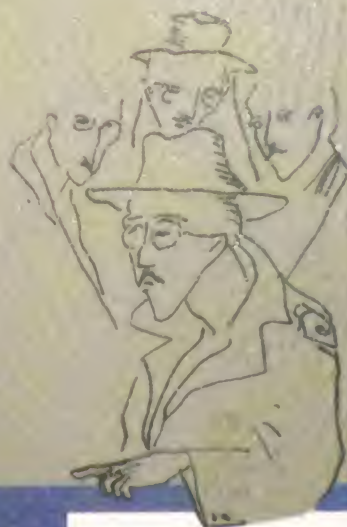
* ئەلگۆکس ئەفینتوس- شیعەر ۱۹۹۲.

ENTONYO TABOKÎ
Wrrêne
W. Êta Muhamed

ISBN 978-1-63068-979-7

9 781630 689797

ENCÊSE
مركز الثقافة والفنون في الجزائر

٤٠٠٠ دينار